ARD četvrto izdanje
review 12/99

Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju, Beograd,
Architectural Research and Design Studio, Belgrade

Dr. Mihailo Čanak, d.i.a.

NACRTAJTE AULU ARHITEKTONSKOG FAKULTETA

Videste li vi, dečice, kako se ni danas, desetak dana pre ispita još uvek ne zna tačno gde će se ispit održati? U ratnim uslovima bilo je sasvim jasno da je najracionalnije održati ga u auli Arhitektonskog fakulteta, jer tu nema mnogo seoba, ima i stolica a nema ni troškova. Medjutim, sada, kada se situacija kako tako smirila, to i nije baš stoprocentno sigurno, pošto u mirnodopskoj situaciji crtanje u Pionirskom gradu ima svojih neospornih prednosti, a verovatno bi se moglo naći i još po neko povoljno mesto. Bilo kako bilo, aula je još uvek u igri i mi ćemo u ovom prikazu pokušati da je malo osmotrimo i izanaliziramo, kako bismo vam na ispitu bar malo ubrzali i olakšali posao.

Zgrada Visoke tehničke škole u kojoj se danas nalaze Arhitektonski, Gradjevinski i Elktrotehnički fakultet, projektovana je i izvedena odmah posle I Svetskog rata, a projektanti su bili Nikola Nestorović

Sl.1– Izgled zgrade sa Bulevara Kralja Aleksandra

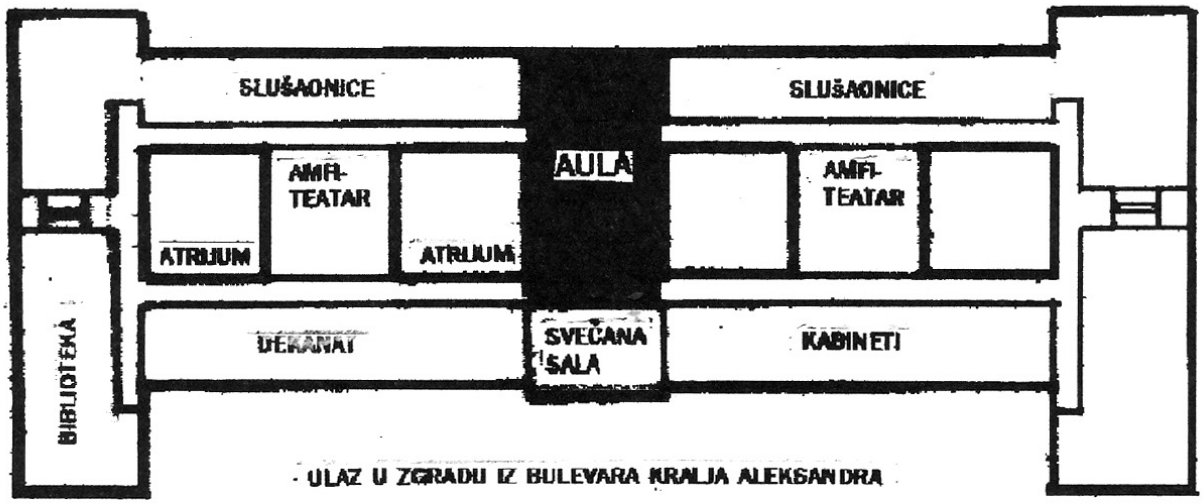

Sl.2 – Dispozicija aule u zgradi (I i II sprat)

Nikola Nestorović i Branko Tanazević. Zgrada je projektovana u poznom akademskom stilu na lokaciji bivšeg trkališta, a danas se nalazi na uglu Bulevara Kralja Aleksandra i Ruzveltove ulice. Dimenzije osnove su cca 176/60 m., a objekat je visine P+2 sprata sa kasnije dozidanim trećim spratom (Sl.2).

Centralni prostor u zgradi je aula, koja je povezana sa prizemljem, prvim i drugim spratom. Ovaj veliki i reprezentativni prostor u velikoj meri je popunjen sa dva predimenzionisana stepeništa od kojih jedno, centralno, povezuje prizemlje i prvi sprat, a drugo, periferno, predstavlja vezu izmedju prvog i drugog sprata. U prizemlju zgrade nalazi se Elektrotehnički fakultet, na prvom spratu Gradjevinski, a na drugom Arhitektonski fakultet. Za nas je od posebnog interesa centralni prodor sa šestokrakim stepeništem izmedju prizemlja i I sprata, jer se pretpostavlja da će najavljena velika kompozicija biti postavljena (obešena ?) iznad središnog podesta, a da će kandidati biti rasporedjeni na galerijama po obodu ovog prostora. Na Sl. 3 i 4 prikazana je šematski osnovna organizacija prostora na prvom i drugom spratu gde se pretpostavlja da će kandidati u većini slučajeva biti rasporedjeni.

Centralni prodor u auli oivičen je sa 16 masivnih stubova izmedju kojih se nalazi 16 otvora. Ovi otvori se protežu kroz obe etaže i na drugom spratu završavaju polukružnim lucima na koje se nadovezuju segmenti polukružnih svodova. Na uglovima, dva susedna svoda iz dva pravca seku se pod pravim uglom, formirajući segmente krstatih svodova. U stvari, oko centralnog prodora formiraju se četiri unutrašnje otvorene fasade sa galerijama i ogradama sa lepo oblikovanim balustradama. Na često postavljeno pitanje da li stubiće na balustradama treba detaljno crtati (s obzirom na njihov broj), ne može se dati decidivan odgovor pošto to zavisi:

- od brzine i veštine crtača,
- od položaja crtača i broja obuhvaćenih stubića,
- od toga da li je crtež linearan ili se senči i detaljno obradjuje, itd.

U svakom slučaju potrebno je voditi računa da stubići i druga tercijarna plastika ne ugroze centralnu kompoziciju koja u svakom slučaju treba da bude i ostane dominantna. Preporučuje se da se usvoji neki od postupaka uprošćavanja oblika koji bi se sprovodio serijski, što znači da bi stubiće trebalo raditi po više odjednom (u "bateriji"), Tako bi se ostvarila maksimalna unificiranost stubića i uskladjenost crteža.

U svoje doba, pre II Sv.rata, u auli (koja je bila jako cenjena zbog svoje raskoši i reprezentativnosti) održavani su gradjevinarski balovi uz prisustvo najznačajnijih ličnosti tadašnjeg političkog i kulturnog života. To je bilo vreme, kada su u Srbiji gradjevinarstvo i arhitektura bili ZAISTA cenjeni. Pedesetih godina, medjutim, kada sam ja studirao, javni skupovi u auli su se svodili na dosta depresivne dočeke Nove godine na koje su dolazili oni sirotani koji nisu imali sreće da se uglave u neku od tada famoznih beogradskih žurki. ilo je tu i studenata iz unutrašnjosti koji još nisu stigli da razviju mrežu beogradskih poznanstava, ali i svakojakog šljama i bašibozuka od Tuka i Mandžuka, koji su, klatareći se bezuspešno Beogradom u jalovoj nadi da se negde prišljemče kao napušteni mačići, na kraju završavali u auli, koja ih je sve materinski prihvatala, pomažući da im "luda i nezaboravna" noć baš sasvim ne propadne. Bilo je tu i trapavih usamljenika koji su verovali da će naleteti na srodne duše, a koji su se po pravilu nakon proslave osećali još usamljenijim. Bilo je i nabedjenih švalera koji su se nadali brzom i uspešnom odstrelu neke od naivnih provincijalki, koje uopšte nisu bile tako naivne, već su sa svoje strane mudro i lukavo lovile svoje buduće muževe. Jednom reči, beše tu naroda od svake fele.

Aula pamti i legendarnu tabačinu izme-

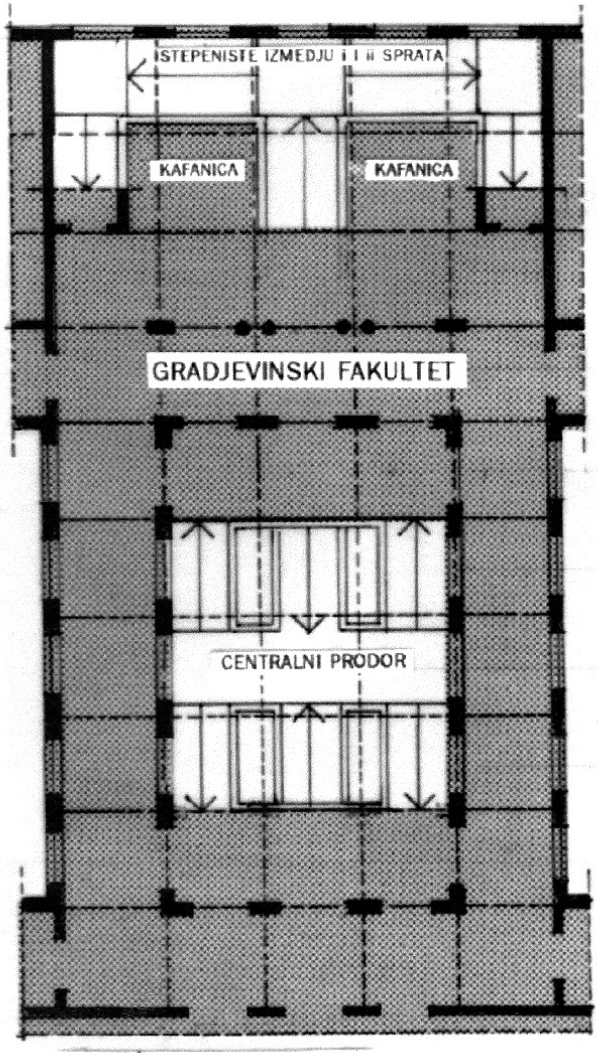

Sl.3 – Šema osnove I sprata

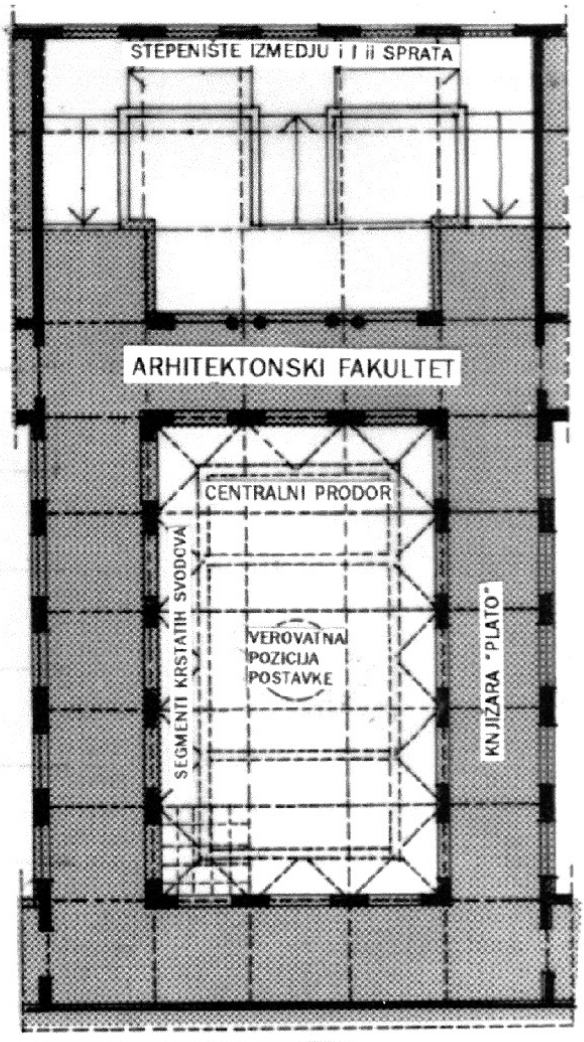

Sl.4 – Šema osnove II sprata

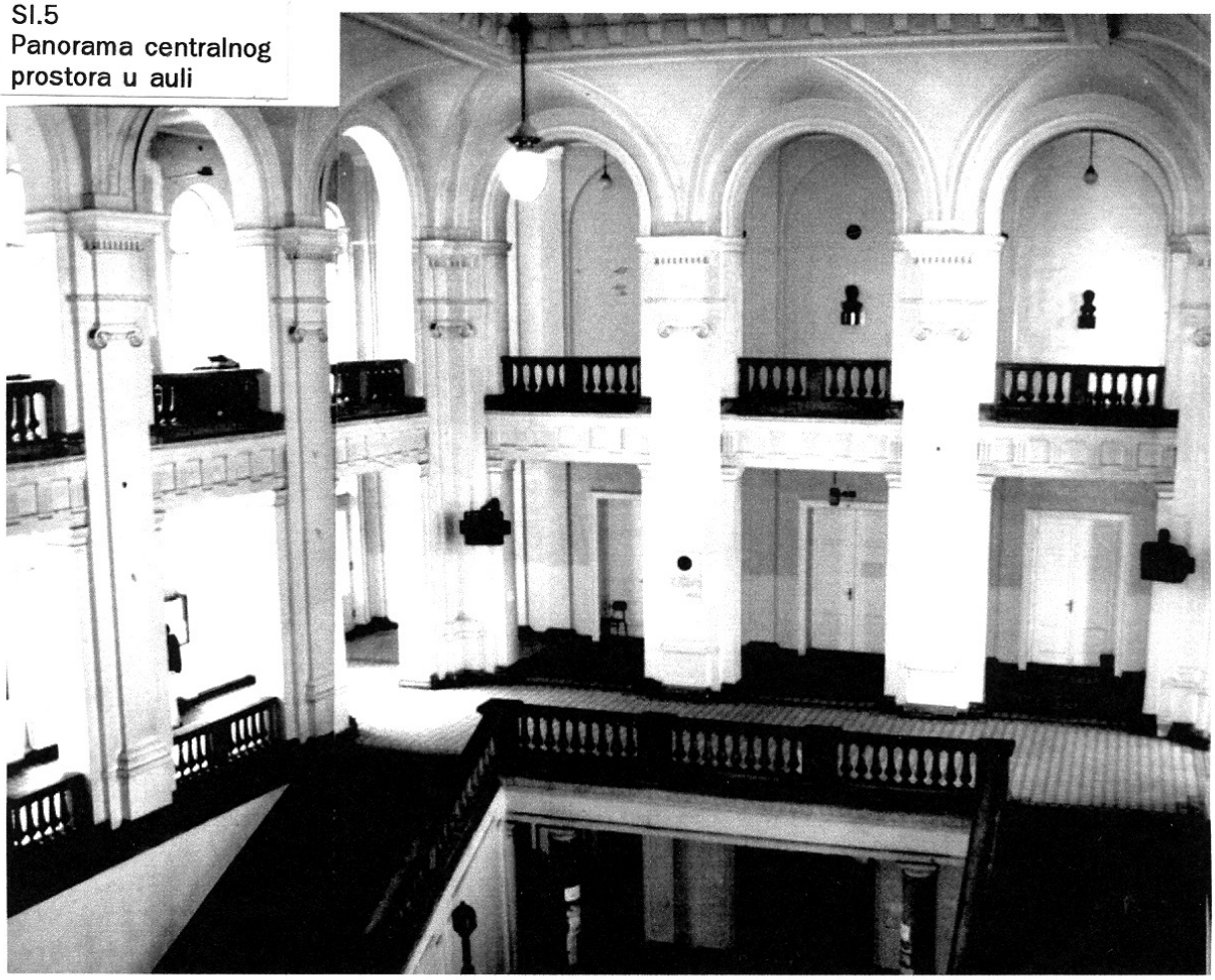

Sl.5
Panorama centralnog prostora u auli

djuu dva najjača momka sa moje godine Vukote"Tupe" iz Podgorice i Miše Kragujevčanina (kasnije valjanih i uglednih arhitekata). Uzrok borbe (bolji izraz od tuče) nije bio poznat a ni važan, važno je bilo da se vidi ko je od njih jači. Mlatili su dugo i pošteno snažnim i ravnomernim udarcima po glavi koji bi i vola oborili, mlatili su se kao Kraljević Marko i Musa Kesedžija, kao Triceratops i Tiranosaurus Reks. Profesori su se sklonili a svi studenti izašli da gledaju i uživaju. Ja nisam bio prisutan, ali svi su mi rekli da je bio mnogo lep provod. Sada, posle 40 godina vi ste učesnici u jednoj plemenitijoj borbi, koja auli do te mere diže rejting da se evo o njoj pišu i studije, filovane setnim uspomenama. Nego, da se mi vratimo na naš posao...

Na Sl.4 jasno se ističe tzv. manja unutrašnja "fasada", koja uokviruje centralni prodor sa šestokrakim stepeništem. Zapažate tri dvoetažna zalučena otvora izmedju stubova, a iznad njih segmente poluobličastih svodova u vidu zakrivljenih trouglova. Sve ovo se najčešće crta sasvim "odokativno", pri čemu je moguće da se previdi niz manjih i većih "zamki", koje su uglavnom zamaskirane veoma bogatom sekundarnom i tercijarnom plastikom. U narednom izlaganju ćemo pokušati da neke od ovih zamki obelodanimo i pomognemo da u njih ne uletite kao zecovi.

Želite li da naučite da tzv. "malu" unutrašnju fasadu nacrtate napamet? Razume se da ne želite, ali može da bude od koristi (ma, nemoj ?), pa ćete ipak naučiti, hteli, ne hteli!

Nacrtajte prvo jedan pravougaonik, širine 15M (modula) i visine 12 M. Po širini naglasite 3 vertikalne zone širine od po 5M, a po visini 2 sa po 6 M kao što je lepo prikazano na Sl. 6. Sada ste po horizontali dobili osovinska odstojanja stubova, a po vertikali spratne visine.

A onda, napravite sledeću podelu po širini: 1M(ivični stub)+3M(otvor)+2M(stub)+3M(otvor)+2M(stub)+3M(otvor)+1M(ivični stub). Tako ste dobili aproksimativni ali sasvim zadovoljavajući ritam otvora i površina po širini.

Zatim. molim da stub po širini podelite dalje na sledeći način: 1/3M+1/3M+2/3M+1/3M+1/3M. Tako bez problema dobijate artikulaciju stuba (Sl.7)

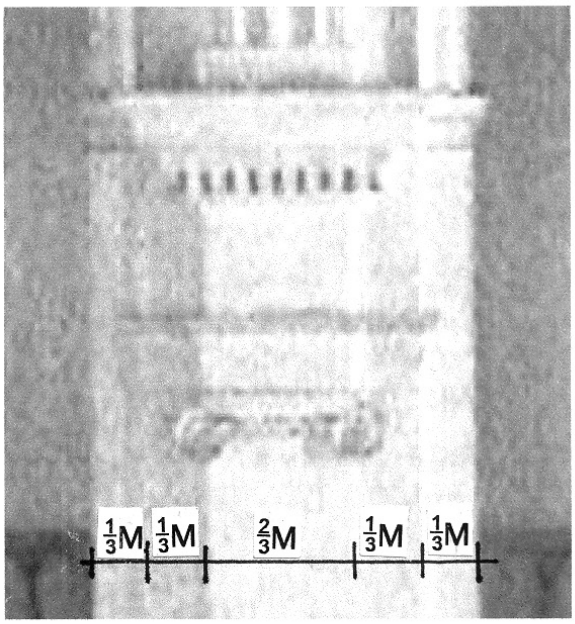

Sl. 7 – Horizontalna artikulacija stuba

Sl. 6 – Modularna podela tzv. "Male unutrašnje fasade" u centralnom prodoru aule.

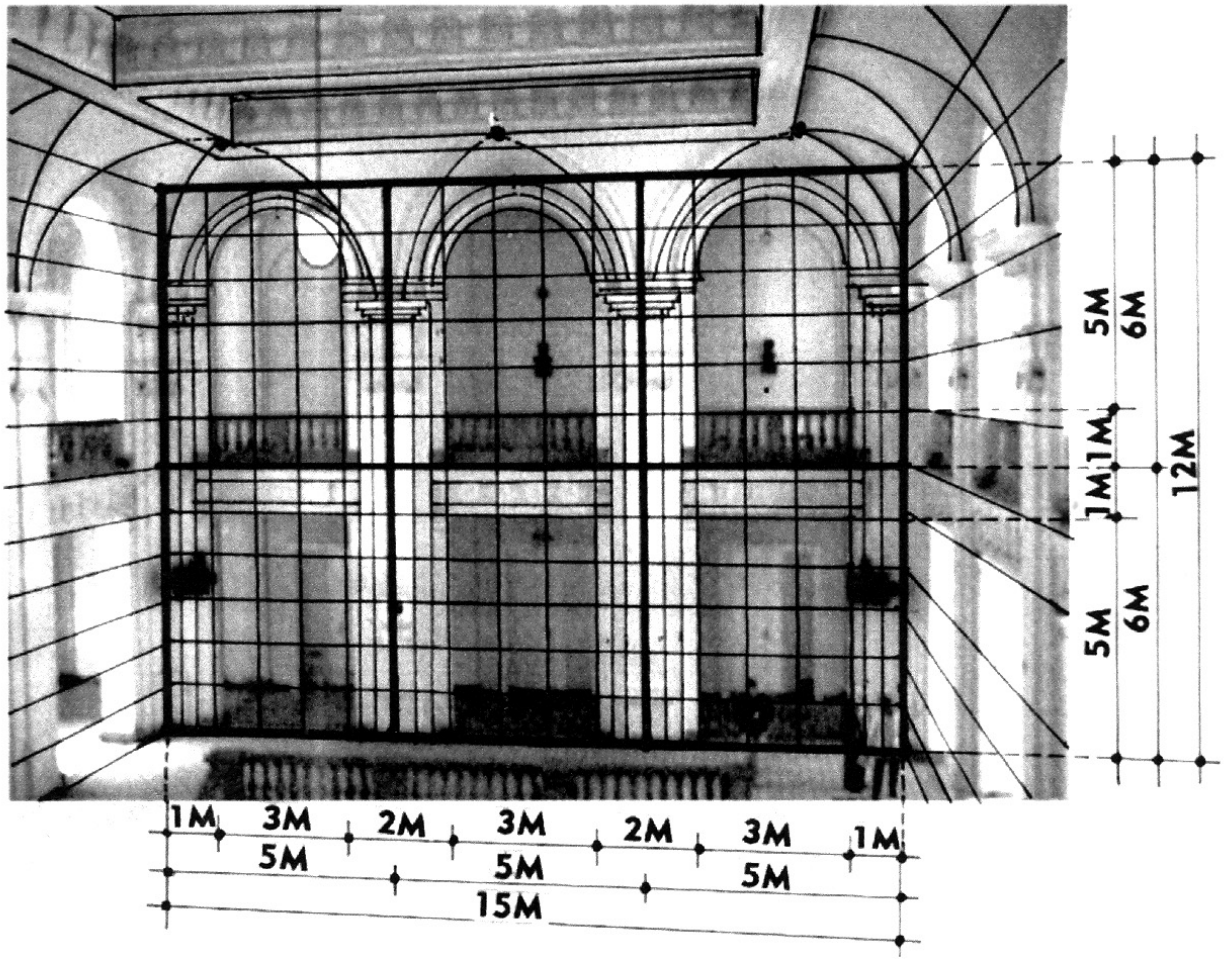

Predjimo sada na vezu izmedju zida i tavanice, ali tako što ćemo na Sl. 8 prvo pogledati šta se dešava kada se pod uglom od 90° preseku dva poluobličasta svoda istog raspona i visine. Dabome, dobićemo, još od rimskih vremena dobro poznati krstati svod (Sl.8-c).

Sl.8 – Formiranje krstatih svodova i njihovih nizova

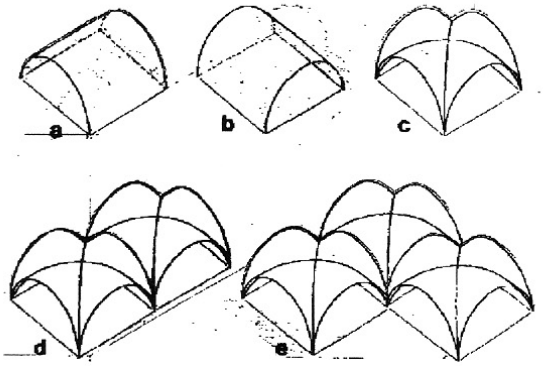

E, pa sa ovim nizovima krstatih svodova ostvario je vezu izmedju zidova i tavanice centralnog prodora stari Prof. Nikola Nestorović (njegov sin Prof. Bogdan Nestorović mi je bio profesor, a sa unukom Marom, znatno mladjom od mene sam bio zajedno na postdiplomskim studijama) i to preko šeme prikazane na Sl.9.

Sl.9 – Osnovna šema rasporeda krstatih svodova na spoju zidova i tavanice centralnog prodora u auli

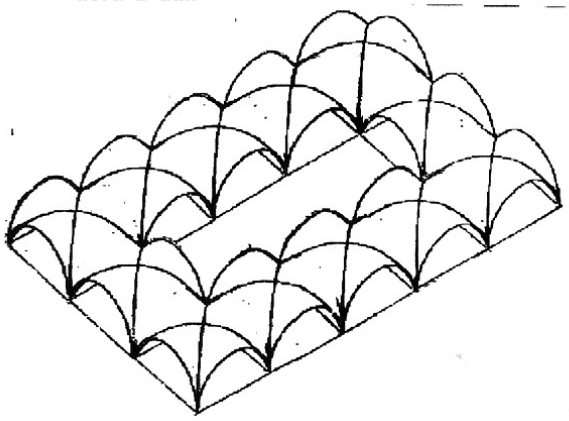

Medjutim, to nije sve. U daljoj razradi ove ideje, lukavi čika Nikola je povezao sve tačke u kojima se presecaju preseci ovih svodova i unutrašnju površinu dobijenog pravougaonika pokrio horizontalnom pločom uokvirenom pojačim ramom (Sl.10)

Sl.10 – Definitivna koncepcija tavanice iznad centralnog prodora u auli

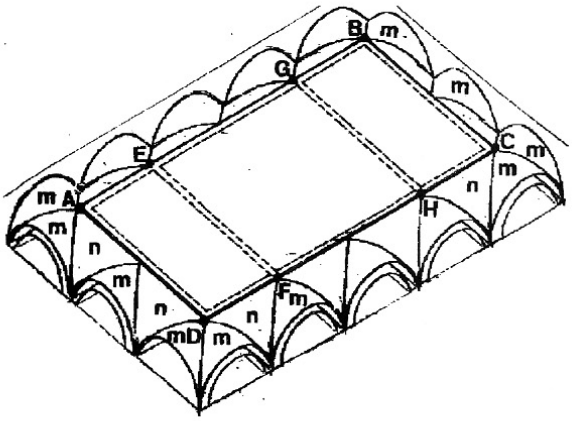

Sada se sasvim lepo vidi da je prelaz izmedju zidova i tavanice centralnog prodora u auli ostvaren preko dva tipa segmenata poluobličastih svodova od kojih tip m zahvata polovinu valjka, a tip n četvrtinu. Neukom oku, kada se prvi put udje u aulu sve to izgleda veoma složeno, ali kada se sagleda suština Nestorovićeve ideje, sve postaje mnogo jasnije. U principu, struktura prikazana na Sl.10 posmatrana je odozgo iz ptičje perspektive, ali je moguće zamisliti da je posmatramo iznutra i odozdo na više kada u potpunosti simuliramo sliku koja se vidi kada tavanicu posmatramo sa neke od galerija u auli. Naviknite se na oba načina sagledavanja!

A sada da pogledamo na šta liči naša manja unutrašnja "fasada" centralnog prodora u auli, sa akcentom na prostorne trouglove koji oformljuju njenu vezu sa tavanicom (Sl.11). Zanimljivo je da u tri dimenzije prostorni trouglovi izgledaju tako složeno i raznoliko, da se teško može poverovati da se u osnovi sagledavaju kao najjednostavniji pravougli ravnokraki trouglovi. Ono, medjutim, o čemu morate voditi računa prilikom crtanja, a što se lako zaboravlja je:

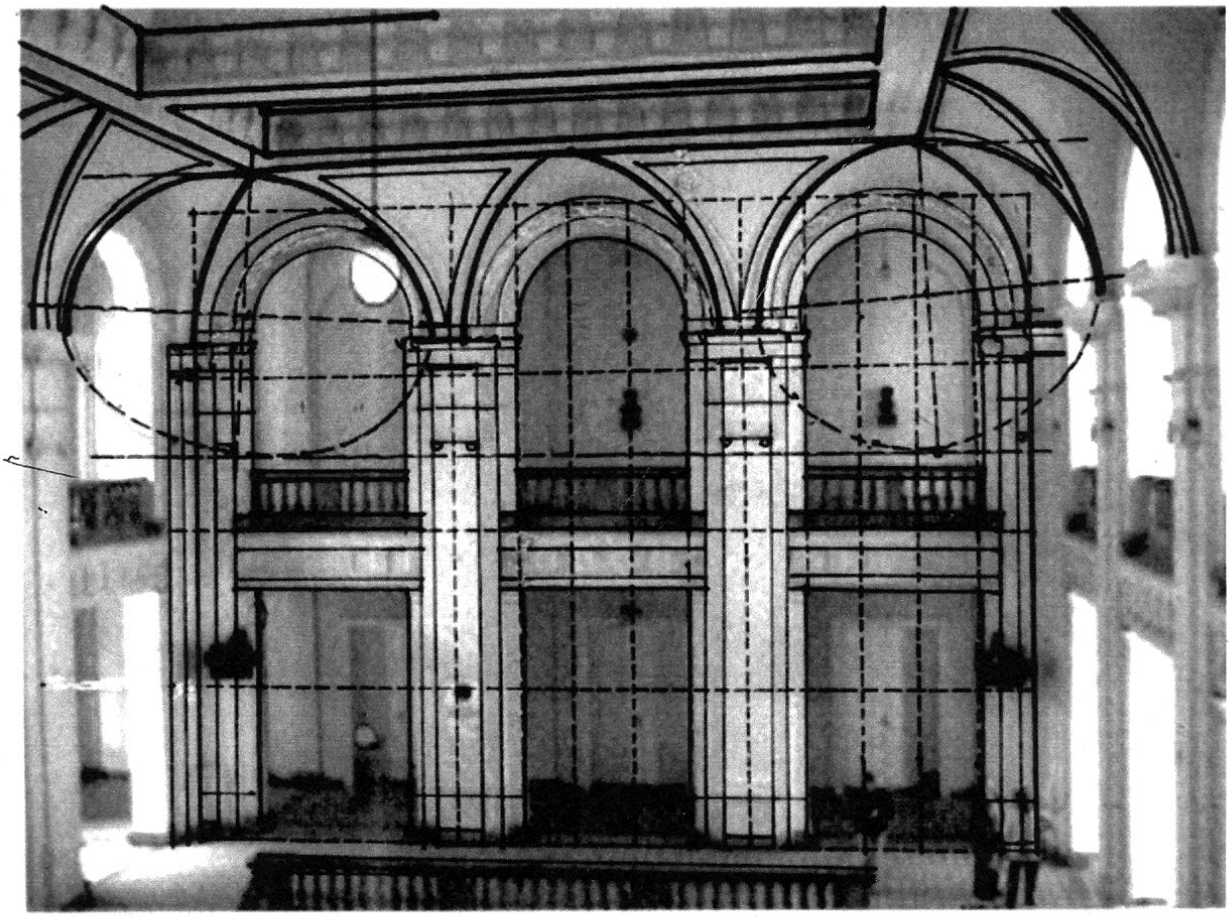

Sl. 11
Na uglovima dijagonalni preseci izmedju svodova produžuju se u jasno izraženu poluelipsu

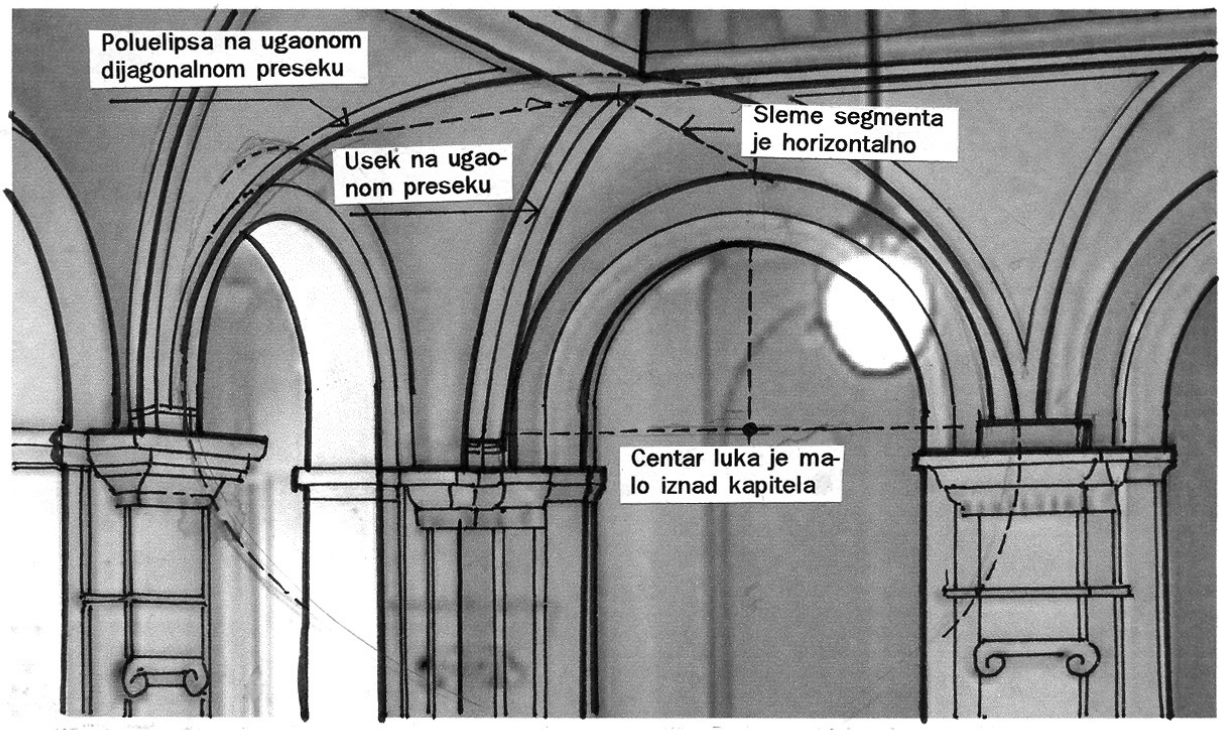

Sl. 12 – Detalj preseka segmenata poluobličastih svodova na uglu centralnog prodora, II sprat

A/ Dijagonalni preseci svodova na uglovima, su pravilne po-luelipse.
B/ Slemena svodova su uvek horizontalna, tako da ih treba voditi u udgovarajuće tačke nedogleda.
C/ Centri lukova se nalaze nešto iznad linije kapitela.
D/ Rebro na samom uglu je dvostruko, odnosno, u njemu celom dužinom postoji specifičan urez, koji ne bi trebalo da vas mnogo zbunjuje.

Da bismo ove detalje malo bolje videli, na prethodnoj strani je zumiran gornji ugao aule (Sl.12).

Na kraju ćemo da se uz pomoć malih sličica prošetamo po auli.

Počećemo od prizemlja, od Tačke 1 sa koje od glavnog ulaza gledamo preko stepeništa na gornje spratove. Mora se priznati da je na početku našeg puta dosta mračno i neugodno (Sl.13).

Sl.13 – Pogled iz tprizemlja (Tačka 1)

Sada idemo na veliki podest izmedju prizemlja i prvog sprata. To je centralna tačka ovog prostora (bar za nas) jer će se od njega pa do tavanice, po celoj visini aule razvijati, nama za sada nepoznata, kompozicija formirana najverovatnije od štapova, iskrivljenih površina i prostih i složenih geometrjskih tela. Naš zajednički osnovni problem je kako da se na crtežu uspostavi ravnoteža izmedju kompozicije koja će vam biti u prvom planu i pozadine u kojoj će se videti bogata i složena arhitektura aule kao kontrast centralnoj kompoziciji (Sl.14)

Sl.14 – Podest u centralnom prodoru aule (Tačka 2)

Sa podesta se penjemo na nivo I sprata odakle sagledavamo detalje podesta i jednog od stepenišnih krakova (Sl.15).

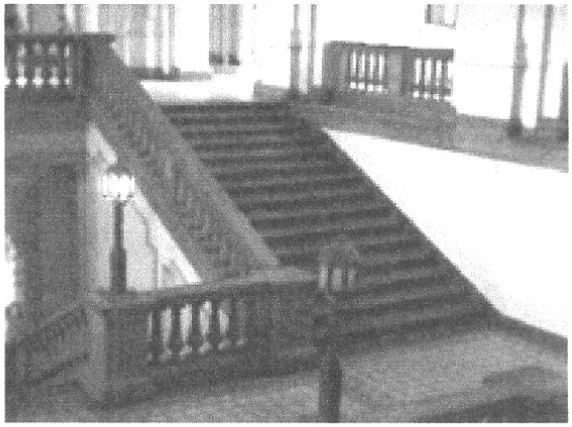

Sl.15 – Detalj centralnog podesta i stepeništa (Tačka 3)

Sada krećemo prema petokrakom stepeništu koje povezuje I i II sprat. Pre nekoliko godina, kada se prijemni ispit takodje polagao u auli, na podestu koji vidite na Sl.16 bila je postavljena sekundarna kompozicija, nešto prostija od centralne. Ovo stepenište uopšte nije lako nacrtati, jer su u perspektivi prisutna sočivasta skraćenja o kojima smo govorili, pa je pitanje da li da se ide na frontalnu perspektivu ili ekstremna skraćenja. Šta ćete usvojiti zavisiće od ugla pod kojim gledate u prostor, ako vam se zalomi ova tema (Sl.16).

Sl.16 – Pogled sa I sprata na stepenište izmedju I i II sprata (Tačka 4)

Ako se popnemo na prvi podest i pogledamo naviše prema II spratu, videćemo drugi podest, treći najviši krak i deo pasarele, koja je sa druge strane otvorena prema centralnom prodoru (Sl.17).

Sl. 17 – Pogled sa prvog podesta prema II spratu (Tačka 5)

Sa sledećeg, drugog podesta pruža se još širi pogled na ceo prostor ovog stepeništa i obe etaže, pošto se sada nalazimo u samom uglu aule. Na ovim podestima je u svoje vreme bio smešten poveći broj kandidata, pošto je prostor otvoren i izmedju posmatrača i kompozicije nema nikakvih prepreka, a i osvetjenje je ovde najpovoljnije. Ne treba, medjutim, zaboraviti da se sa ovog mesta javlja i efekat trećeg nedogleda pri čemu se sve vertikale po malo sužavaju na niže. Preporučujemo da o ovome ne vodite mnogo računa (Sl. 18)

Sl. 18 – Pogled sa drugog podesta na obe etaže (Tačka 6)

Sada se penjemo na II sprat i sa pasarele gledamo naniže u centralni prodor, tačno na mesto gde treba da stoji glavna kompozicija. Ovakav pogled imaju samo oni koji su u prvom redu (Sl.19).

Sl. 19 – Pogled sa pasarele na II spratu na centralni prodor (Tačka 7)

Nesumnjivo je najbolje i najefektnije ako ste u mogućnosti da zahvatite frontalno "malu" unutrašnju fasadu centralnog prodora i postignete da vam je jedan nedogled na hartiji (ili bar na dasci). Medjutim, ako to nije moguće, suočićete se sa po malo monotonim nizom lukova sa "velike" fasade, kojih ima pet Najverovatnije je da ih nećete morate sve da crtate. U svakom slučaju, ako fasada nije frontalna, već zakošena, vodite računa o postepenom skraćivanju širine otvora, a koristite i proveru primenom dijagonala (Sl.20).

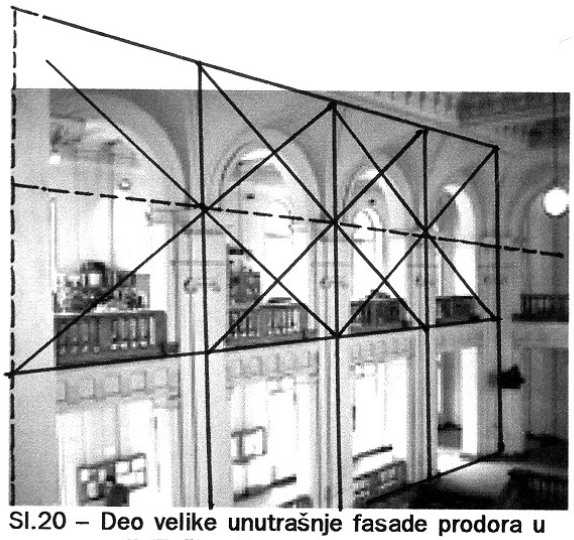

Sl.20 – Deo velike unutrašnje fasade prodora u auli (Tačka 8)

Da pogledamo i nekoliko značajnih detalja koji mogu ko zna kako da vam se uvuku i na crtež. Na Sl. 21 je prikazan centralni kvadratni segment tavanice iznad centralnog prodora sa rozetom u sredini. Centar rozete se istovremeno može smatrati i centrom cele aule.

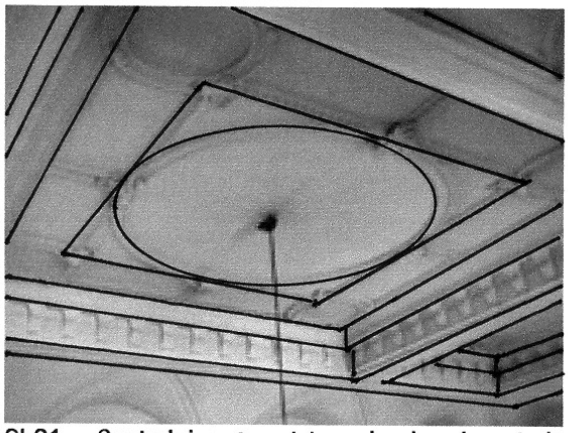

Sl.21 – Centralni segment tavanice iznad centralnog prodora u auli (Tačka 9)

Na dve strane ovog kvadratnog segmenta nalaze se još dva manja pravougaona segmenta dekorisanih kao i centralni deo plitkom tercijarnom plastikom. Ova 3 tavanična polja su oivičena snažnim gredama dekorisanim triglifima i metopama. Jedna od uobičajenih grešaka prilikom crtanja je da se kandidati bace na detaljno iscrtavanje ovih detalja, uz zapostavljanje elementarne strukture prostora aule, pa čak i postavke. Čuvajte se toga kao vatre žive i naučite da razlučite bitno od nebitnog.

Značajni element sekundarne plastike u auli predstavljaju ograde-balustrade sa veikim brojem trbušasto profilisanih stubića – balustera. Na Sl. 22 prikazan je detalj horizontalne ograde, a na Sl. 23 ograde na stepeništu.

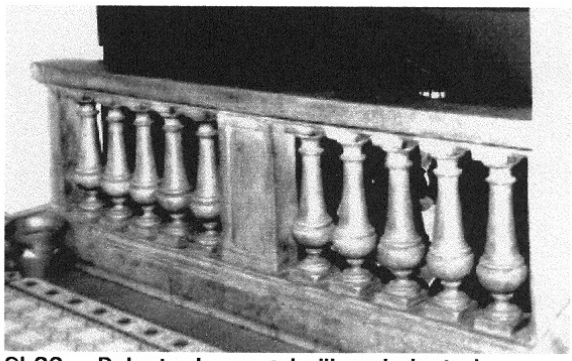

Sl.22 – Balustrada na galeriji sa balusterima

Sl.23 – Balustrada i balusteri na stepeništu

Na kraju evo i jednog domaćeg zadatka. Na sledećoj strani se nalazi jedan odličan šablon za crtanje enterijera, pa uz pomoć njega (ili čak i na njemu) nacrtajte napamet deo unutrašnjih "fasada" aule.. To će vam biti veoma korisna vežba i nemojte da je izostavite.

***

I to vam je bila mala priča o našoj auli. Nesumnjivo je da je ona prepuna još svakojakih zanimljivih stvari o kojima bi se moglo dugo raspredati, ali ipak, negde treba stati. Želimo vam mnogo sreće na ispitu uz nadu da ćete nas obradovati postignutim rezultatima.

NEDOGLED
NEDOGLED
HORIZONT
HORIZONT
NACRTAJTE SEGMENT FAKULTETSKE AULE !

VILA U DISTRIKTU DARAYA, BEJRUT, LIBAN

Projektant: Dr. Mihailo Čanak dipl. Ing.arh.

IZGLED SA JUGA

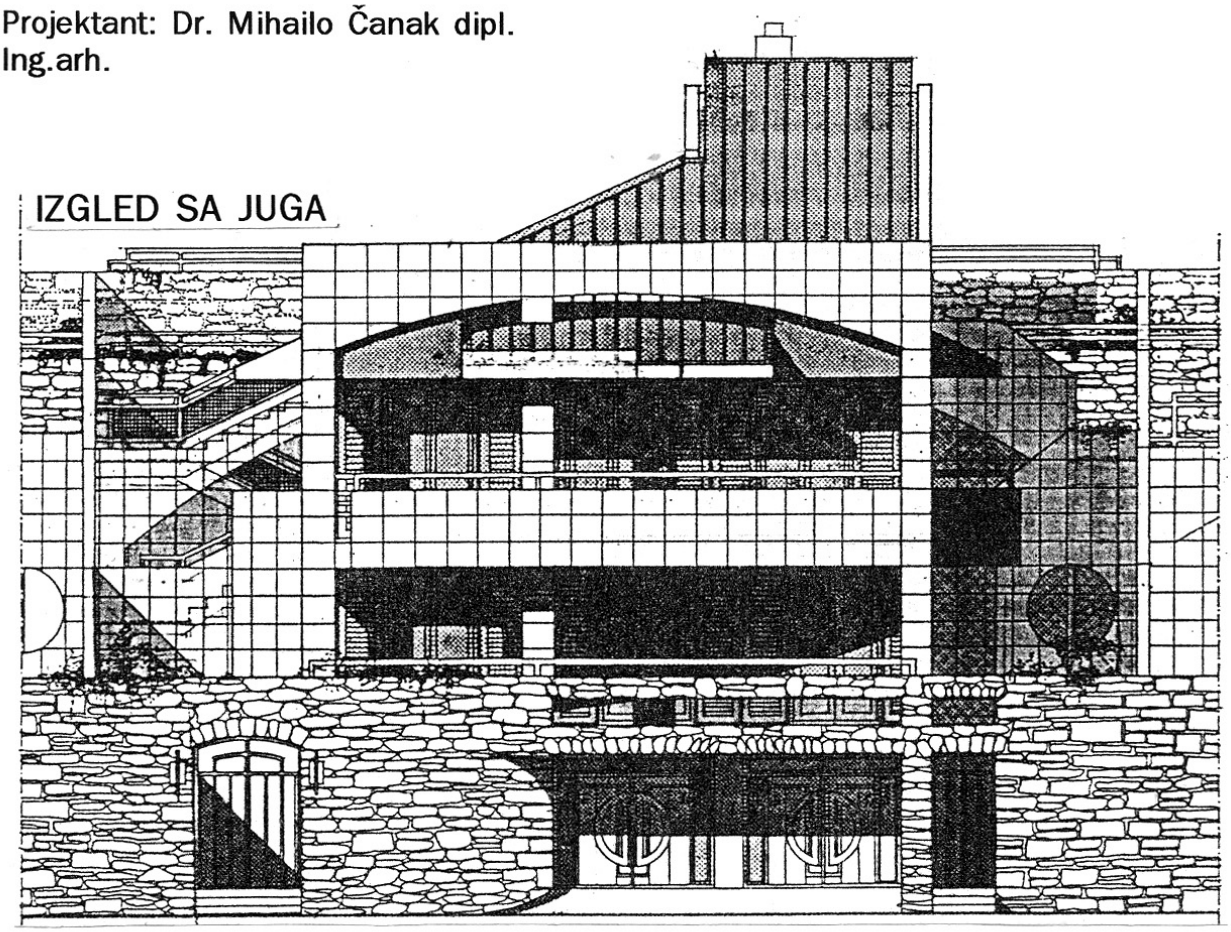

Pronadjem tako po nekad medju gomilom hartija i projekata po nešto na šta sam potpuno zaboravio, a onda mi se učini da to nešto i nije baš sasvim za otpisivanje i zaborav. Ovog puta se radi o jednoj vili projektovanoj za Liban.

Beše to neke 1993 godine, kada je G.P."Komgrap" iz Beograda pokušalo da se domogne projektovanja i izvodjenja jednog lepog naselja u mestu Daraya u brdima iznad Bejruta u Libanu. Taj prostor je neka vrsta vazdušne banje sa prijatnom klimom, pa je u njemu locirana i jedna bolnica, a naselje, koje je u njenoj neposrednoj blizini, je predvidjeno za smeštaj uglednijih predstavnika bolničkog osoblja. Komgrapovci povere izradu urbanističkog rešenja mom prijatelju i uglednom arhitekti Aleksandru Djokiću, a on pozove mene da napravim idejno rešenje za jednu od vila. Ja to, razume se, prihvatim, pre svega zbog lepog zadatka, a beše tu i neka parica, sića uboga, ali ipak toliko da se ne radi za krompire! Ni Aca ni ja ne znamo šta bi sa našom ponudom, ali idejno rešenje je ostalo i mi ga ovde prikazujemo, da ga sasvim ne pojede mrak zaborava.

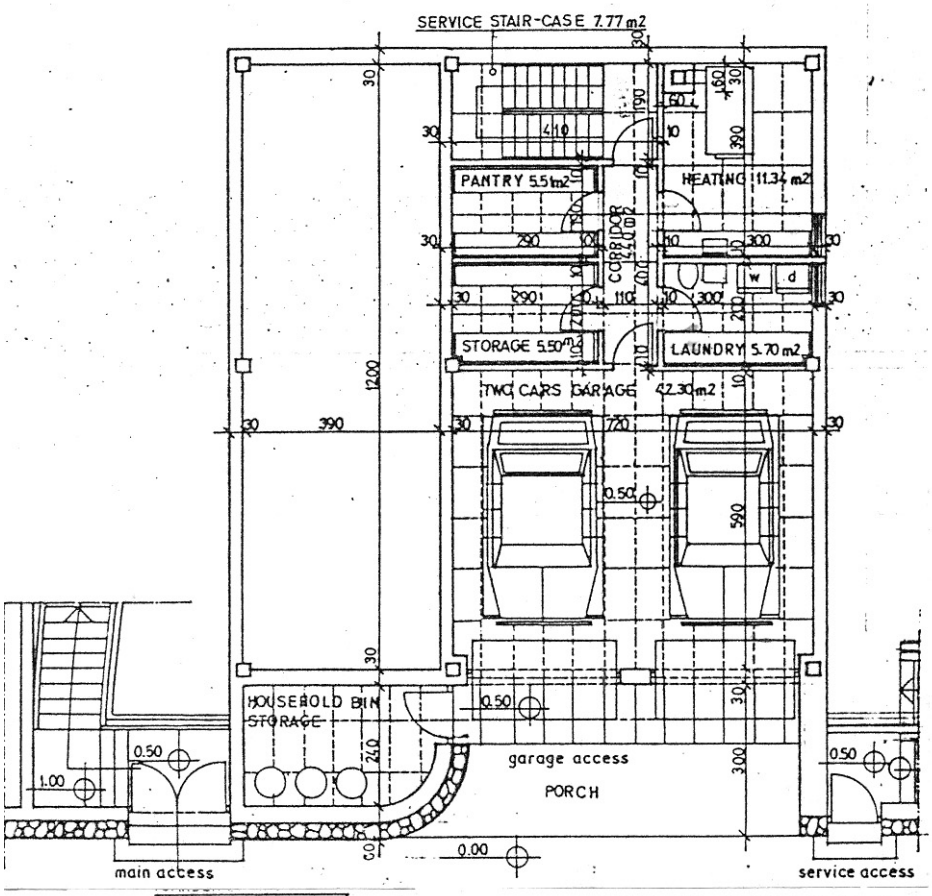

OSNOVA NISKOG PRIZEMLJA

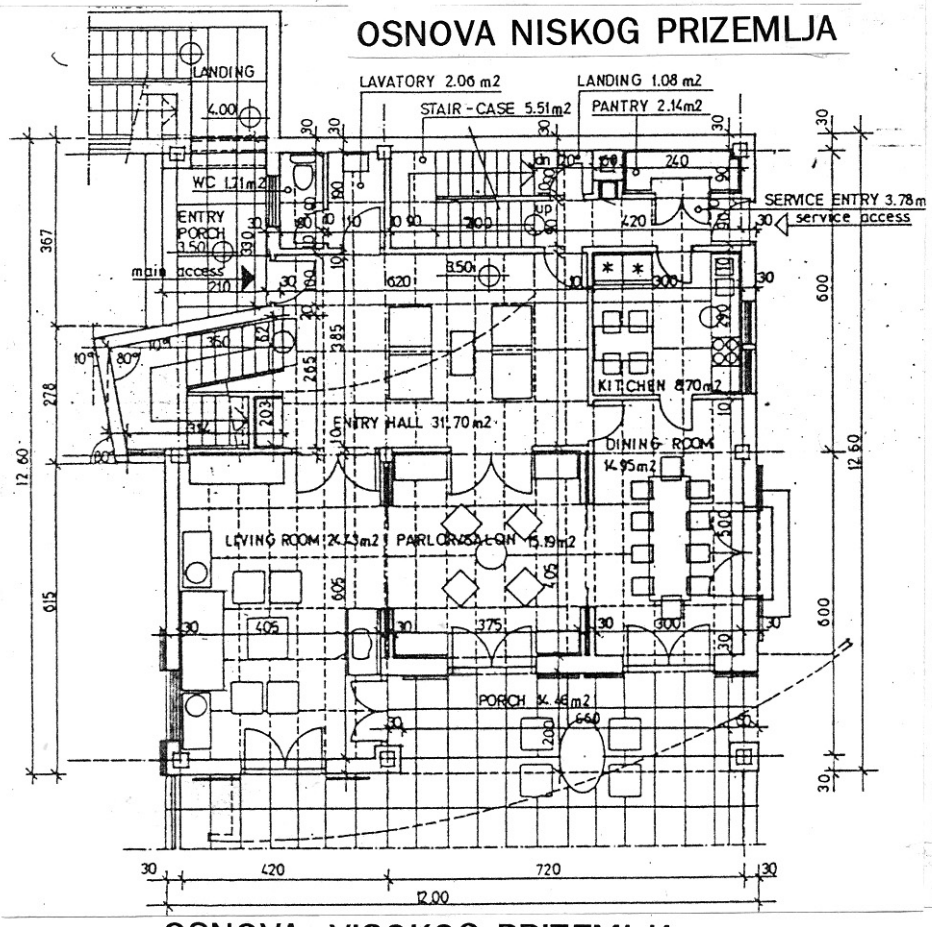

OSNOVA VISOKOG PRIZEMLJA

Dabome, čak i u Libanskim brdima, tereni se ne ustupaju za djab-djaba, a kao i svuda, najdragoceniji su tereni sa malim nagibima od cca 5-10^0. U našem slučaju, parcela je razapeta izmedju dve paralelne saobraćajnice koje prate izohipse, a nagib terena je oko 30^0, što se može smatrati poprilićnim strmekom. Nagib je tako veliki, da od ukupno četiri etaže, najniža izlazi na jednu saobraćajnicu, najviša na drugu, a visinska razlika izmedju njih iznosi oko 10 m.

Kuća, dakle, ima četiri etaže i to nisko i visoko prizelje, I sprat i potkrovlje, sa orijentacijom maksimalnog broja prostorija prema južnoj strani, u kom pravcu pada i teren. U niskom prizemlju su smeštene garaža za dvoje vozila, kotlarnica i dve ostave, a veza sa gornjim etažama je ostvarena preko sporednog stepeništa.

U visokom prizemlju u koje se ulazi preko dvorišta, smeštene su prostorije za dnevni boravak i to: dnevna soba, salon, i trpezarija, ispred kojih je velika terasa, a uz njih su i veći ulazni hol, kuhinja sa ostavom i sanitarni čvor. Na ovoj etaži, uz samu kuhinju predvidjen je jos jedan ekonomski ulaz za snabdevače i poslugu. Prostorije za dnevni boravak i terasa se mogu izmedju sebe povezati u veliki integralni prostor.

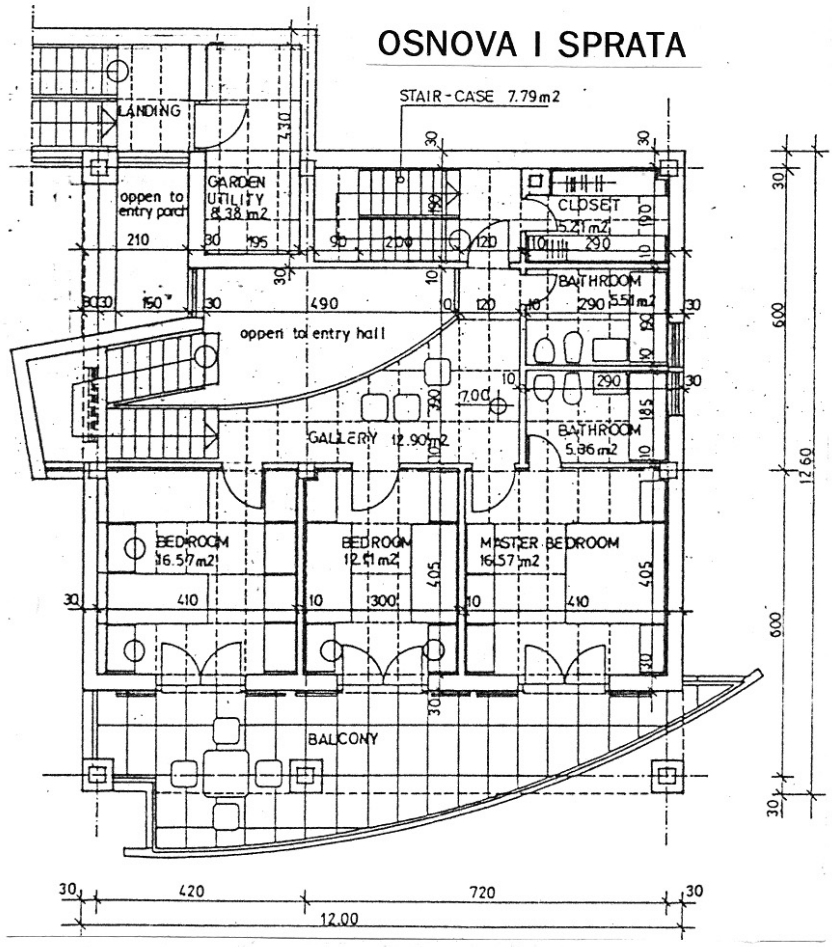

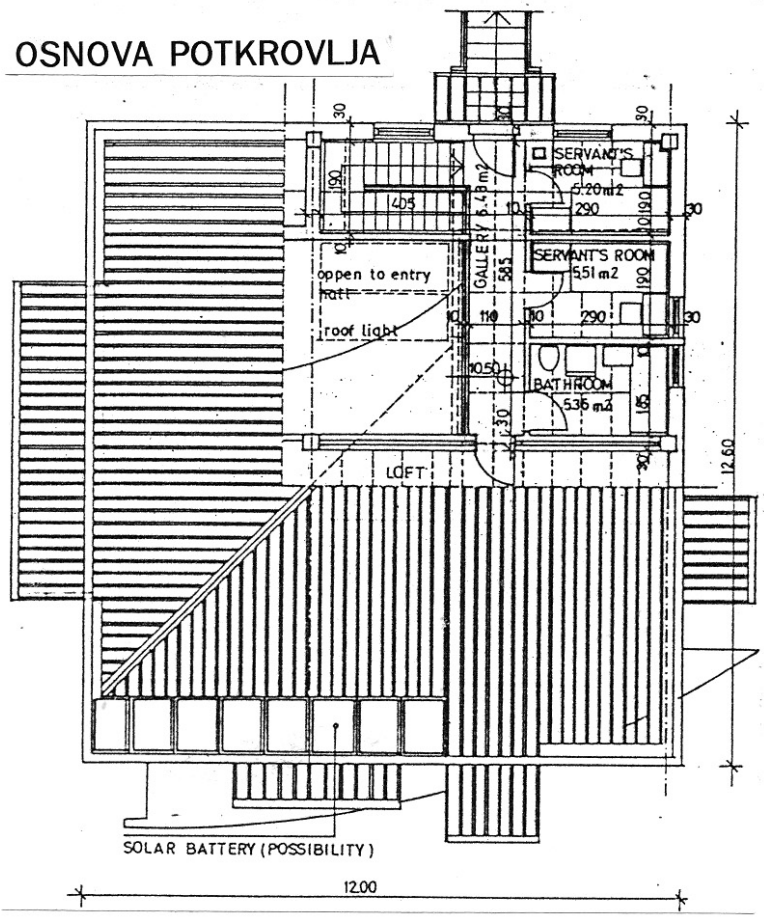

Na prvom spratu oko galerije s jedne i nove terase s druge strane, locirane su tri spavaće sobe sa dva kupatila, garderobom i vezom sa sporednim stepeništem. Sve prostorije su direktno osvetljene dnevnom svetlošću.

Na drugom spratu, gde se predvilja smeštaj posluge, projektovane su dve spavaće sobe sa jednim kupatilom, vezane za galeriju, koja direktno izlazi na gornju ulicu. Postignuto je, dakle, da svaka etaža, koristeći nagib terena, ima direktnu vezu sa eksterijerom, pri čemu je jasno diferencirano istočno ekonomsko dvorište od reprezentativnog zapadnog. Oba dvorišta imaju mogućnost izlaza na obe ulice, i gornju i donju.

Diferencijacija otvorenih površina na dve velike terase i dva dvorišta je namerna jer omogućuje više slobode u njihovom istovremenom korišćenju, s tim da jedni članovi porodice ne ometaju ostale. U organizaciji stambenog prostora su kombinovane tendencije integralnog povezivanja prostora po vertikali i horizontali i standardne podele na dan-noć, odnosno javni i intimni deo stana. Imajući u vidu da se ne zna unapred ko će objekat koristiti, težilo je njegovoj prilagodljivosti raz-

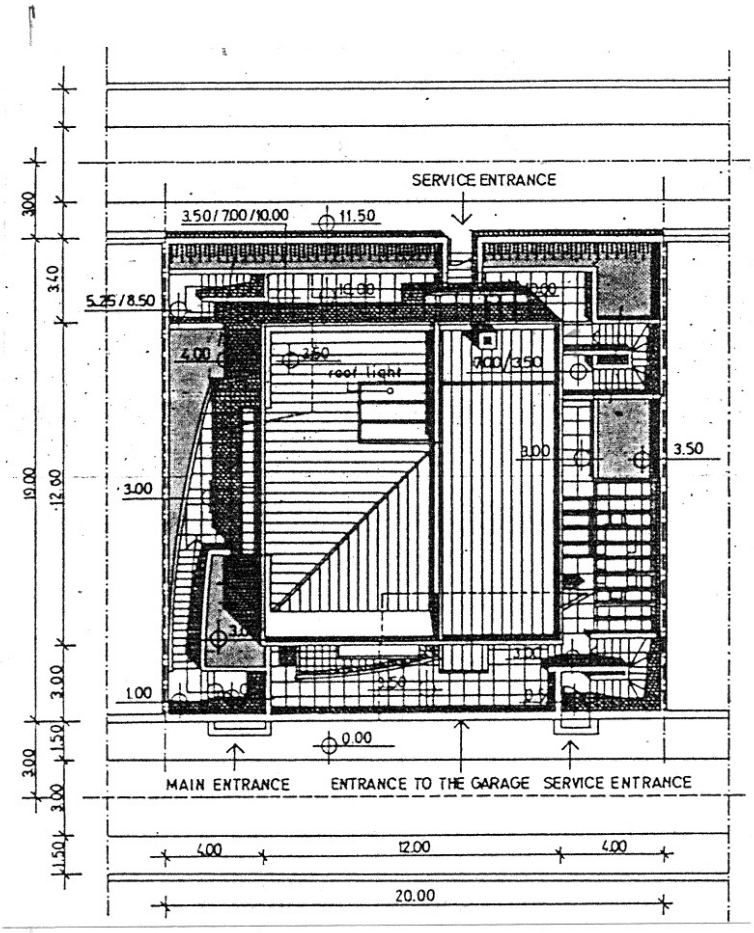

SITUACIJA

nim stambenim i kulturo loškim navikama i potrebama.

Kako se iz situacije vidi, parcela je veoma malih dimenzija, tako da je prostor za zelenilo i druge sadržaje na otvorenom nedovoljan. Ovaj nedostatak je delom ublažen velikim terasa-ma u visokom prizemlju i na prvom spratu.

Iako fasadni materijali nisu definitivno fiksirani, usvojen je osnovni princip da zgrada bude bela sa krovom maslinaste boje (Tegola canadese i sl.). Šteta je što nije došlo do razrade projekta, kada bi odredjene nedorečenosti u idejnom rešenju mogle biti otklonjene.

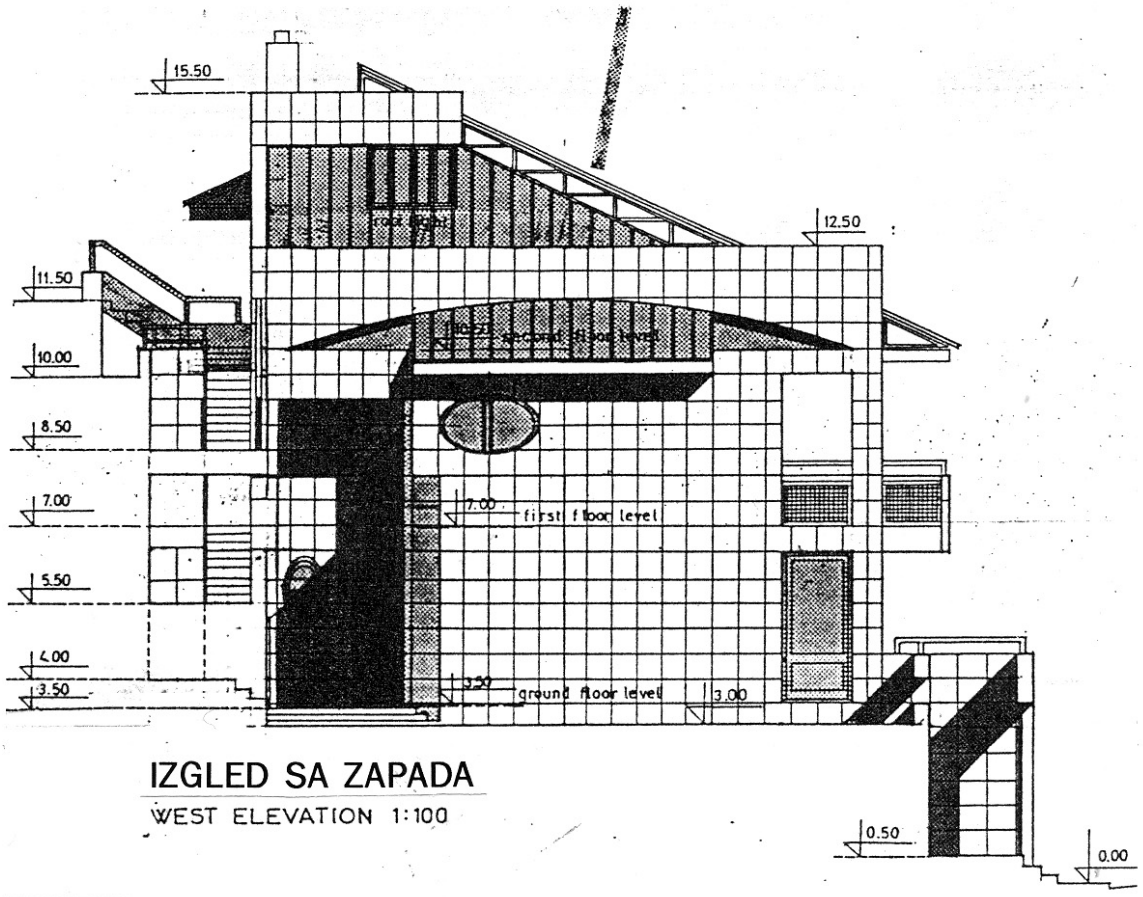

IZGLED SA ZAPADA

WEST ELEVATION 1:100

SURFACE

BASEMENT FLOOR	82.52 m2
GROUND (FIRST) FLOOR	111.25 m2
SECOND FLOOR	82.02 m2
ATTIC (THIRD) FLOOR	22.50 m2
NET DWELLING SURFACE	215.77m2

POSSIBILITY OF CCA 10÷15% SURFACE DIMINUTION.
WIDTH OF THE HOUSE CAN BE DIMINUED FROM 12.00m.TO 11.40 m.
DEPTH OF THE HOUSE CAN BE DIMINUED FROM 12.60m.TO 12.00 m.

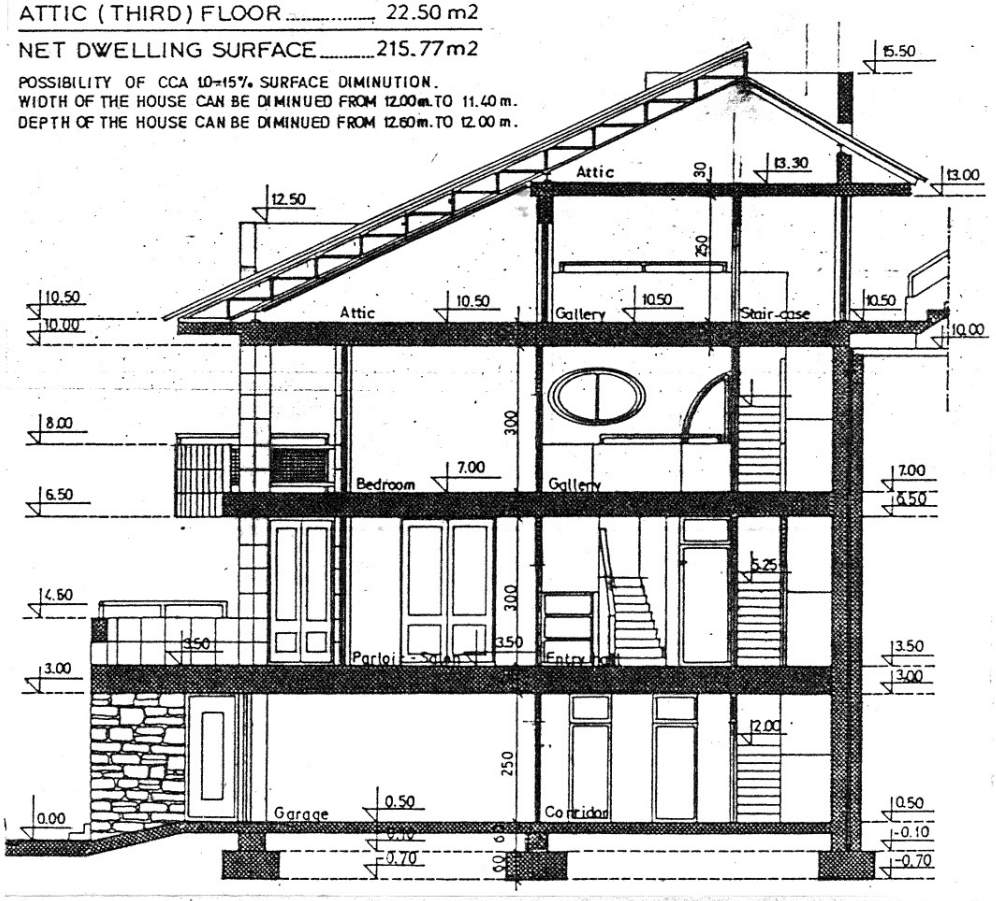

PRESEK

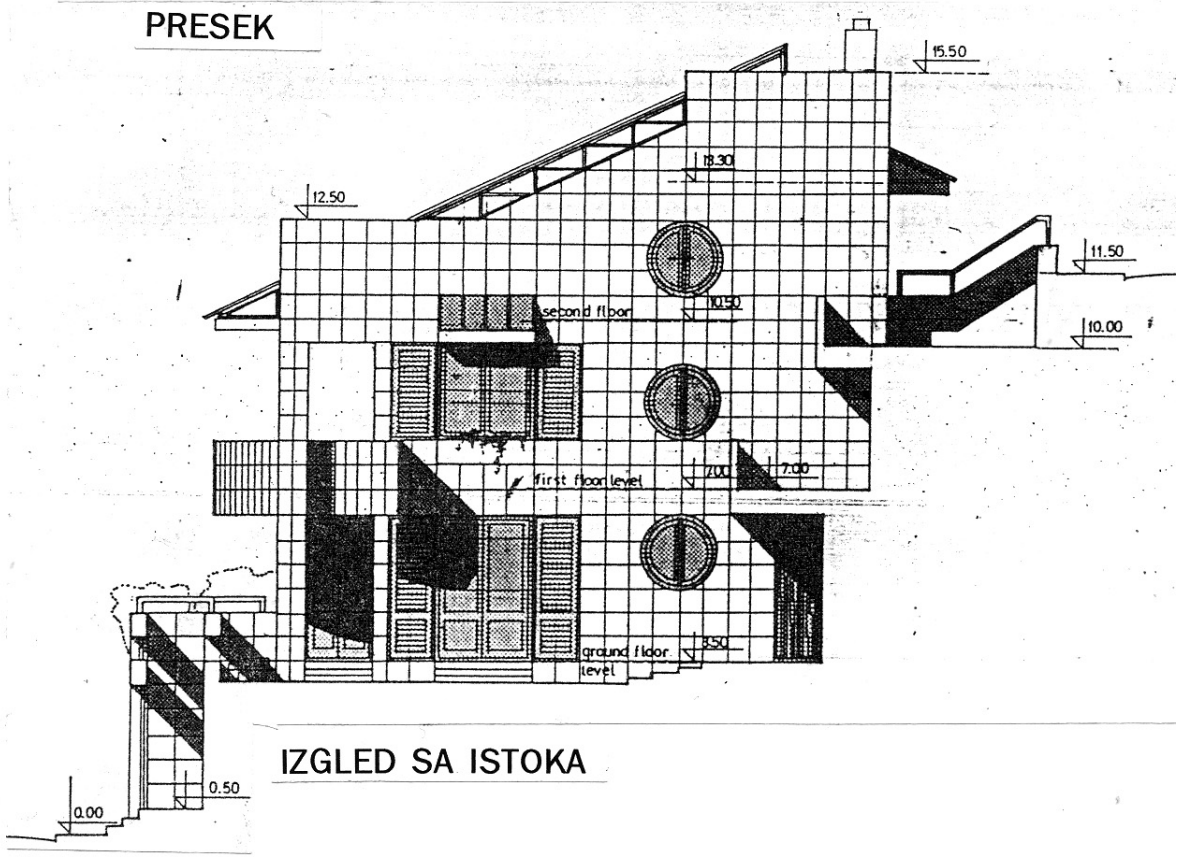

IZGLED SA ISTOKA

ISTORIJA SLIKARSTVA

Od Djota do Sezana

Majkl Levi (Kompendijum)

Rana Renesansa u Italiji

XV vek (Quatrocento)

Čimabue
(Cimabue, 1240-1302)
- ❑ Madona i dete

Djoto di Bondone
(Giotto di Bondone. 1267-1337)
- ❑ Madona svih svetih
- Bogorodica iz Blagovesti
- Devojka češlja vunu
- Propovedanje pticama
- Joakimov san
- ❑ Skidanje s krsta

Tadeo Gadi
(Tadeo Gaddi, umro 1366)
- Rodjenje Hristovo (detalj)

Dučo di Buoninsenja
(Duccio di Buoninsegna, 1255/60-1318/19)
- ❑ Madona Rucellai
- Franciskanska Madona
- ❑ Madona i dete (detalj Maeste)
- Tri Marije (detalj Maeste)
- Pranje nogu (detalj Maeste)

Simone Martini
(Simone Martini, 1284-1344)
- ❑ Blagovesti
- Povratak Hrista roditeljima
- ❑ Guidoriccio da Folignano
- San Sv. Martina

Pjetro Lorenceti
(Pietro Lorenzetti, 1280-1348)
- Madona i dete

Ambrodjo Lorenceti
(Ambrogio Lorenzetti, radi od 1319-1347)
- Mir i snaga
- ❑ Dobra vladavina (detalj)

Djentile da Fabrijano
(Gentile da Fabriano, 1370-1427)
- ❑ Poklonjenje mudraca

Antonio Pizanelo
(Antonio Pisanello, 1395-1455/56)
- Sv. Djordje i princeza
- ❑ Lionelo d Este
- ❑ Ginepro d Este
- Bogorodica i dete sa Sv.Đordjem i opatom Antonijem
- Vizija Sv. Eustahija

Saseta
(Sassetta, 1392-1430)
- Sv.Franja se odriče svog zemaljskog oca
- Putovanje mudraca

Lorenco Monako
(Lorenzo Monaco, 1370-1425)
- Poklonjenje mudraca

Djovani di Paolo
(Giovanni di Paolo, 1403-1482/83)
- Sv. Jovan u pustinji

Mazolino
(Masolino, 1383/84-1447)
- ❑ Sv. Jeronim i Sv. Jovan Krstitelj
- Irodova gozba

Mazačo
(Masaccio, 1401-1428)
- Madona i dete
- ❑ Poreski groš
- Raspeće
- Sv. Petar deli blagoslov
- ❑ Isterivanje iz raja

Fra Andjeliko
(Fra Angelico, 1400-1455)
- ❑ Blagovesti
- Sv. Lavrentije prima blago crkve
- ❑ Skidanje s krsta

Paolo Učelo
(Paolo Uccello, 1397-1475)
- Potop
- ❑ Slom San Romana
- ❑ Noćni lov

Domeniko Venecijano
(Domenico Veneziano, ?-1461)
- Portret devojke
- Oltar Sv. Lucije

Fra Filipo Lipi
(Fra Filippo Lippi, 1406-1469)
- ❑ Blagovesti
- Potvrda vlasti
- Poklonjenje u šumi
- Portret starog čoveka

Andrea del Kastanjo
(Andrea del Castagno, 1423-1455)
- David
- Dante

Antonio Polajuolo
(Antonio Pollaiuolo, 1432-1498)
- David
- Apolon i Dafne
- ❑ Mučenje Sv. Sebastijana

Frančesko di Djordjo
(Francesco di Giorgio, 1439-1501/2)
- Otmica Evrope

Sandro Botičeli
(Sandro Botticelli, 1446-1510)
- Judita
- ❑ Čovek sa medaljom
- ❑ Primavera
- ❑ Poklonjenje kraljeva
- ❑ Rodjenje Venere
- ❑ Pieta

Benoco Gocoli
(Benozzo Gozzoli, 1421-1497)
- Poklonjenje mudraca

Domeniko Girlandajo
(Domenico Ghirlandaio, 1449-94)
- ❑ Starac i dečak
- Poklonjenje mudraca
- Rodjenje Sv. Jovana

Pjero de la Frančeska
(Piero della Francesca, 1420-1492)
- Madona milosrdja
- ❑ Federigo da Montefeltro
- ❑ Batista Sforca
- ❑ Krštenje Hristovo
- Rodjenje Hristovo
- ❑ Vaskrsenje Hristovo
- Kraljica od Sabe se klanja drvetu časnog Krsta

Meloco da Forli
(Melozzo da Forli, 1438-1494)
- Naimenovanje Platine za bibliotekara Vatikana

Luka Sinjoreli
(Luca Signorelli, 1450-1523)
- Sveta porodica
- ❑ Strašni sud

Antonio Vivarini i Djovani d'Alemanja
(Antonio Vivarini, 1405-1476/84, i Giovanni d' Alemagna, ?-1450)
- Madona i dete

Andrea Mantenja
(Andrea Mantegna, 1431-1506)
- Mučenje Sv. Jakova
- Susret Lodovika II sa kardinalom Frančeskom Gonzagom
- Bogorodičina smrt
- ❑ Raspeće
- ❑ Parnas

Kozimo Tura
(Cosimo Tuta, 1431-1495)
- Pieta
- Alegorijska figura

Frančesko del Kosa
(Francesco del Cossa, 1436-1478)
- April
- Jesen
- Sv. Jovan Krstitelj

Djovani Belini
(Giovanni Bellini, 1430-1516)
- ❑ Pieta
- Madona livade
- ❑ Preobraženje
- ❑ Krunisanje Bogorodice
- ❑ Zemaljski raj
- Dužd Leonardo Loredan
- Gozba bogova

Antonelo da Mesina
(Antonello da Messina, 1430-1479)
- ❑ Sv. Jeronim u svojoj radnoj sobi
- Portret muškarca
- ❑ Sv. Sebastijan

Vitore Karpačo
(Vittore Carpaccio, radi od 1490. umro 1525/26)
- Propoved Sv. Stefana
- ❑ Kurtizane

Karlo Kriveli
(Carlo Crivelli. radi od 1457, umro 1495)
- Madona i dete
- ❑ Blagovesti

Renesansa u Severnoj Evropi

Melhior Bruderlam
(Melchior Broederlam, radi od 1381, umro 1409)
- Bekstvo u Egipat

Braća iz Limburga
(trojica, svi umrli pre 1416)
- ❑ Veoma dragoceni časovi vojvode od Berija

Jan van Ajk
(Jan van Eyck, radi od 1422, umro 1441)
- Otkriće krstova
- ❑ Madona kancelara Rolina
- ❑ Obozavanje jagnjeta (sa bratom Hubertom)
- ❑ Djovana Cenami i Djovani Arnolfini

Petrus Kristus
(Petrus Christus, umro 1472/73)
- Portret jednog kartuzijanca

Robert Kampen
(Robert Campin, 1378/79-1444)
- ❑ Portret muškarca
- ❑ Bogorodica sa detetom

Sveta Varvara
Sveti Josif (sa Merodskog oltara)

Rožie van der Vajden
(Rogier van der Weyden, 1393/1400-1464)
- ❑ Pieta

Antoan Burgundski
- ❑ Skidanje s krsta
- ❑ Poklonjenje mudraca (Sv.Kolomba)

Avinjonska skola (XV vek)
- ❑ Pieta

Žan Fuke
(Jean Fouquet, 1420-81)
- ❑ Etienne Chevalier i Sv. Stefan
- ❑ Madona i dete

Hans Memling
(Hans Memlinc, umro 1494)

Sv. Jovan
Sv. Lavrentije
Vitsaveja

Dirik Bauts
(Dieric Bouts, 1415-75)

Portret muškarca
- ❑ Presuda cara Otona

Gerard David
(Gerard David, umro 1523)

Poklonjenje kraljeva

Albert van Auvater
(Albert van Ouwater, radi od 1450)

Vaskrsenje Lazarevo

Hugo van der Hus
(Hugo van der Goes, umro 1482)
- ❑ Bogorodičina smrt
- ❑ Poklonjenje pastira (Portinari oltar)
- ❑ Svetiteljke i donatori (Portinari olt.)

Gertgen Tot Sit Jans
(Geertgen Tot Sit Jans, umro krajem XV veka)

Sv. Jovan Krstitelj

Stefan Lohner
(Stephan Lochner, umro 1451)

Madona u ružičnjaku

Češki majstor

Glacka madona

Kelnski majstor (rani XV vek)

Madona sa španskom grahoricom

Martin Šongauer
(Martin Schongauer, c.14351491)
- ❑ Madona

Majstor Bogorodičinog zivota
(pozni XV vek)

Preobraćanje Sv. Huberta

Konrad Vic
(Konrad Witz, 1400/10-1444/46)
- ❑ Čudotvorni ulov ribe

Mihael Paher
(Michael Pacher, c. 1435, umro 1498)

Sv. Grgur
Sv. Ambrozije

Albreht Direr
(Albrecht Dürer, 1471-1528)
- ❑ Autoportret
- ❑ Četiri apostola (Jovan, Petar, Pavle i Marko)
- ❑ Poklonjenje mudraca
- ❑ Autoportret u krznu

Hans Baldung Grin
(Hans Baldung Grien, 1484/85-1545)

Alegorijska figura
Portret muškarca

Nikola Manuel Dojč
(Nikolaus Manuel Deutsch, c.1484-1530)

Parisov sud

Hans Zis fon Kulmbah
(Hans Siiss von Kulmbach, c.1450-1522)

Brandemburški mark-graf Kazimir

Luka Kranah
(Lucas Cranach, 1472-1553)
- ❑ Venera i Kupidon

Odmor za vreme bekstva u Egipat

Albreht Altdorfer
(Albrecht Altdorfer, 1480-1538)
- ❑ Sv. Djordje

Dunavski predeo
- ❑ Aleksandrova bitka

Matis Najthard Gothard Grinevald
(Mathis Gothardt Neithardt Grünewald, 1470/80-1528)

Sv. Mauricije i Erazmo
- ❑ Raspeće

Ruganje Hristu
Sv. Antonije i Sv. Pavle

Hans Holbajn ml.
(Hans Holbein, 1497/98-1543)
- ❑ Bogorodica predsednika opštine Majera
- ❑ Georg Gize
- ❑ Umetnikova žena i deca

Džejn Simor
- ❑ Ambasadori

Kventin Metsis
(Quentin Massys, 1464/65-1530)

Bogorodica sa andjelima

Piter Ertsen
(Pieter Aertsen, 1508-1575)

Kuvarica

Antonio Mor
(Anthonis Mor, c.1517/21-1576/77)

Španska kraljica Ana

Hijeronimus Boš
(Hieronymous Bosch, 1450-1516)
- ❑ Poklonjenje kraljeva
- ❑ Pakao
- ❑ Barka budalina
- Torbar
- ❑ Iskušenje Sv. Antonija

Joakim Patinir
(Joachim Patinir, umro c.1524)
- Haron prelazi Stiks

Piter Brojgel
(Pieter Buegel, c.1526/30-1569)
- ❑ Lovci u snegu
- ❑ Zemlja Dembelija
- ❑ Turoban dan
- ❑ Luda Grita
- ❑ Parabola o slepcima
- ❑ Seoska svadba

Kasna Renesansa u Italiji

XVI vek (Cinquecento)

Andrea Verokio
(Andrea del Verocchio, c.1435-1488)
- Tobija i andjeo
- ❑ Krštenje Hristovo

Leonardo da Vinči
(Leonardo da Vinci, 1452-1519)
- ❑ Blagovesti
- ❑ Poklonjenje mudraca
- ❑ Tajna večera
- ❑ Sveta porodica sa Sv. Anom
- ❑ Madona medju stenama

- ❑ Mona Liza Djokonda
- ❑ Dama sa hermelinom
- ❑ Ginevra de Benci

Mikelandjelo Buonaroti
(Michelangelo Buonarroti, 1475-1564)
- ❑ Sveta porodica
- ❑ Stvaranje Adama
- ❑ Isterivanje iz raja (Sikst. kapela)
- ❑ Libijska Sibila (Sikstinska kapela)
- ❑ Prorok Jeremija (Sikstinska kapela)
- ❑ Strašni sud (Sikstinska kapela)

Pjetro Perudjino
(Pietro Perugino, c.1445/50-1523)
- ❑ Bogorodica i dete

Rafael Santi
(Raphael Santi, 1483-1520)
- ❑ Anjolo Doni
- ❑ Bogorodičine zaruke
- ❑ Madonna della Sedia
- ❑ Lav X sa dva kardinala
- ❑ Atinska škola
- ❑ Sikstinska madona

Fra Bartolomeo
(Fra Bartolommeo, 1475-1517)
- ❑ Pieta

Pjero di Kozimo
(Piero di Cosimo, c.1462-1521)
- ❑ Mitološka tema (Satir i umiruća nimfa)

Andrea del Sarto
(Andrea del Sarto, 1486-1531)
- ❑ Madona Harpija
- Sv. Jovan Krstitelj
- Skulptor

Jakopo Pontormo
(Jacoppo Pontormo, 1494-1540)
- ❑ Susret Marije i Jelisavete
- Skidanje s krsta
- Gospodja u crvenom
- Josif u Egiptu

Roso
(Rosso, 1495-1540)
- Mojsije i Jetrove kceri

Andjelo Broncino
(Angelo Bronzino, 1503-1572)
- Portret mladića
- ❑ Eleonora od Toleda sa sinom
- Venera, Kupidon, Ludost i Vreme

Antonio Alegri da Koredjo
(Antonio Allegri da Correggio, 1489-1534)
- Merkur podučava Kupidona
- ❑ Sveta noć
- Oltar Sv. Djordja
- Tavanica Sv. Jovana Jevandjeliste

Frančesko Macola – Parmidjanino
(Francesco Mazzola Parmigianino, 1503-1540)
- Madona sa Sv. Zaharijem
- ❑ Bogorodica sa dugačkim vratom
- Antea

Nikola Hilijar
(Nicholas Hilliard, c.1547-1619)
- Mladić

Hans Evort
(Hans Eworth, c.1547-1619)
Ser Dzon Latrel

Nikolo del Abate
(Niccolo dell Abbate, c.1512-1571)
Otmica Prozerpine

Škola iz Fontenbloa
❑ Dijana u lovu

Fransoa Klue
(Francois Clouet, umro 1572)
Elizabeta Austrijska

Djordjone
(Giorgione, c.1476/78-1510)
❑ Oluja
❑ Madona i sveci
❑ Koncert u polju
❑ Zaspala Venera

Ticijan
(Titian, c.1490-1576)
Noli me tangere
❑ Portret muškarca
❑ Filip II Španski
❑ Bahanal
❑ Pjetro Aretino
Venera i Adonis (Ticijanov atelje)
❑ Ruganje Hristu
❑ Danaja
❑ Polaganje u grob
❑ Zemaljska i nebeska ljubav

Djanbatista Moreto
(Giambattista Moretto, c.1498-1554)
Sv. Justina sa donatorom

Djovani Djirolamo Savoldo
(Giovanni Girolamo Savoldo, c.1480-1548)
Preobraženje

Djovani Batista Moroni
(Giovanni Battista Moroni, c.1525-1578)
Krojač

Lorenco Loto
(Lorenzo Lotto, c.1480-1556)
Portret muškarca
Suzana
Madona i dete sa svecima
❑ Laura da Pola

Sebastijano del Pjombo
(Sebastiano del Piombo, c.1485-1547)
Portret jednog kardinala
❑ Pieta

Jakopo Palma st.
(Jacopo Palma, c.1480-1528)
Susret Jakova i Rahile

Jakopo Tintoreto
(Jacopo Tintoretto, 1518-1594)
Jakopo Sansovino
❑ Suzana
❑ Postanak Mlečnog puta
❑ Bah i Arijadna
Hristos u domu Marije i Marte
Bekstvo u Egipat
❑ Raspeće
❑ Tajna večera

Paolo Veroneze
(Paolo Veronese, c.1528-1588)
Pronalaženje Mojsija
Pejzaž
❑ Otmica Evrope
Alegorija
❑ Blagovesti
Daniele Barbaro

Jakopo Bazano
(Jacopo Bassano, c.1510/18-1592)
Dobri samarićanin
Pastoralna scena
Poklonjenje kraljeva

El Greko–Domeniko Teodokopulos (El Greco, 1541-1614)
Espolio
❑ Pogreb grofa Orgaza
Sveti Kralj
Uspenje Bogorodičino
❑ Toledo
❑ Isterivanje trgovaca iz hrama

XVII Vek

Karavadjo
(Caravaggio, 1583-1610)
Bah
❑ Preobraćanje Sv.Pavla
❑ Večera u Emausu
❑ Pozivanje Sv.Mateja
❑ Neverni Toma

Horacio Djentileski
(Orazio Gentileschi, 1563-1638)
Sviračica na lauti

Klod Vinjon
(Claude Vignon, 1593-1670)
Mučenje Sv. Mateje

Djuzepe Ribera
(Jiusepe Ribera, 1591-1652)
Mučenje Sv. Vartolomeja

Adam Elshajmer
(Adam Elscheimer, 1578-1610)
Sv. Jovan propoveda

Hendrik Terbrugen
(Hendrick Terbrugghen, 1588-1629)
Jakov, Laban i Lih

Žorž de Latur
(Georges de Latour, 1593-1652)
- Sv. Jeronim
- Sv, Sebastijan

Pol Bril
(Paul Bril, 1554-1626)
- Rimski forum

Le Valentin
(Le Valentin, c.1591-1632)
- Vračara

Matje le Nen
(Mathieu le Nain, c.1607-1677)
- Venera u Vulkanovoj kovačnici
- ❑ Obed seljaka

Hanibale Karači
(Annibale Carracci 1560-1609)
- ❑ Krunisanje Bogorodice
- Bahus i Silen
- Quo vadis Domine ?
- Ribarenje

Lodoviko Karači
(Ludovicco Carracci, 1555-1619)
- Venčanje Bogorodice

Domenikino
(Domenichino, 1581-1641)
- Sibila
- Tobija

Gvido Reni
(Guido Reni, 1575-1642)
- Otmica Evrope
- Aurora

Bernardo Kavalino
(Bernardo Cavallino, 1616-1654)
- Pronalaženje Mojsija

Salvatore Roza
(Salvatore Rosa, 1615-1673)
- Pejzaž

Domeniko Feti
(Domenico Fetti, 1589-1623)
- Dobri Samarićanin

Johan Lis
(Johann Liss, c.1597-1629)
- Bludni sin

Gverčino
(Guercino, 1591-1666)
- ❑ Neverni Toma
- ❑ Suzana koja se kupa

Pjetro da Kortona
(Pietro da Cortona, 1596-1669)
- Erminija sa pastirima
- Apoteoza pape Urbana VIII

Luka Djordano
(Luca Giordano, 1632-1705)
- Mitološka scena zemljoradnje

Simon Vue
(Simon Vouet, 1590-1649)
- La Richesse (Bogatstvo)

Nikola Pusen
(Nicolas Poussin, 1594-1665)
- ❑ Florino kraljevstvo
- Oplakivanje
- Inspiracija pesnika
- Bahanalije
- ❑ Pogreb Fokiona
- ❑ Orfej i Euridika

Klod Loren
(Claude Lorraine, 1600-1682)
- Seosko slavlje
- ❑ Luka
- Cefal i Prokrita
- ❑ Asiz i Galateja
- Bekstvo u Egipat

Filip de Šampanj
(Philippe de Champaigne, 1602-1674)
- Portret
- ❑ Zavetna slika 1662

Pjer Minjar
(Pierre Mignard, 1612-1695)
- Marija Mancini

Šarl Lebren
(Charles Lebrun, 1619-1690)
- Kancelar Segvije

Piter Paul Rubens
(Peter Paul Rubens, 1577-1640)
- ❑ Autoportret sa Izabelom Brant
- Boj amazonki
- Marija de Mediči
- ❑ Dolazak kraljice u Marselj
- ❑ Chateau de Steen
- ❑ Chapeau de paille
- ❑ Umetnikovi sinovi
- ❑ Helena Furman

Antoni van Dajk
(Anthony van Dyck, 1599-1641)
- Kardinal Bentivoljo
- ❑ Čarls I Engleski

Jakob Jordans
(Jacob Jordaens, 1593-1678)
- ❑ Četiri jevandjelista

Kornelijus de Vos
(Cornelis de Vos, 1584-1651)
- Dva deteta

Vilijam Dobson
(Villiam Dobson, 1610-1646)
- Endimion Porter

Piter Leli
(Peter Lely, 1618-1680)
- Gospodje iz porodice Lejk

Diego Velaskez
(Diego Velazquez, 1599-1660)
- ❑ Starica prži jaja
- ❑ Pijanice
- ❑ Predaja Brede
- ❑ Baltazar Karlos
  Frančesko Leskano
- ❑ Papa Inoćentije X
- ❑ Las Meninas
- ❑ Venera s ogledalom

Bartolomeo Esteban Muriljo
(Bartolome Esteban Murillo, 1617-1682)
  Dva trojstva
- ❑ Dečaci sa voćem

Francisko de Zurbaran
(Francisco de Zurbaran, 1598-1664)
- ❑ Smrt Sv. Bonaventure
- ❑ Mrtva priroda

Jan Aselin
(Jan Asselyn, 1682-1749)
  Ljutiti labud

Piter Lastman
(Pieter Lastman, 1583-1633)
  Junona otkriva Jupitera

Rembrant van Rijn
(Rembrandt van Rijn, 1606-1669)
- ❑ Autoportreti
- ❑ Oslepljivanje Samsona
- ❑ Titus čita
- ❑ Večera u Emausu
- ❑ Lekcija Dr. Tulpa iz anatomije
  Porodična grupa
- ❑ Jevrejska nevesta
- ❑ Suknari
- ❑ Noćna straža

Franc Hals
(Frans Hals, 1580/85-1666)
- ❑ Upraviteljice doma staraca u Harlemu
- ❑ Ciganka
  Svadbena slika Isaac Maasa i Beatrix van der Laen

Jan Vermer van Delft
(Vermeer van Delft Johannes, 1632-75)
- ❑ Pogled na Delft
- ❑ Umetnik u svom ateljeu
- ❑ Devojka koja čita
  Mlada žena sa spinetom
  Mala ulica u Delftu
  Prodavačica čipki
  Devojka sa turbanom
  Žena pred klavirom

Karel Fabricius
(Carel Fabritius, 1622-1654)
  Autoportret

Piter de Hoh
(Pieter de Hoogh, 1629-posle 1684)
- ❑ Enterijer
  Seoska kuća

Žerar Du
Gerrard Dou, 1613-1675)
- ❑ Radnja trgovca živinom

Nikola Mez
(Nicolaes Maes, 1632-1693)
  Lenja služavka

Gerard Ter Borh
(Gerard Ter Borch, 1617-1681)
- ❑ Koncert

Jan Sten
(Jan Steen, 1625/26-1679)
  Kuglaši

Adrijan Brauver
(Adriaen Brouwer, 1605/6-1638)
  Seljaci koji piju

Jan van Hujsum
(Jan van Huysum, 1682-1779)
- ❑ Voće, cveće i insekti

Viljem Heda
(Willem Heda, 1594-1682)
- ❑ Mrtva priroda

David Tenijers
(David Teniers, 1610-1690)
- ❑ Iskušavanje Sv. Antonija
  Seoski lekar
  Igrači karata

Ezija van de Velde
(Esias van de Velde, c.1590-1630)
- ❑ Scena na ledu

Jakob van Rojsdal
(Jakob van Ruisdael, 1628/9-1682)
- ❑ Prostrani pejzaž
- ❑ Mlin kod Wijk bij Duurstede

Herkul Segers
(Hercules Seghers, 1589/90-1638)
  Pejzaž

Hendrik Averkamp
(Hendrick Avercamp, 1585-1634)
  Zaledjena reka

Nikola Berkem
(Nikolaes Berchem, 1620-1683)
  Pejzaž sa oračem

Albert Kojp
(Aelbert Cuyp, 1620-1691)
  Pogled na Dodreht

Jan van der Hajden
(Jan van der Heyden, 1637-1712)
  Pogled na Oude-Zijds-Voorburgwall u Amsterdamu

Piter Sanredam
(Pieter Saenredam, 1597-1665)
❑ Unutrašnjost Grote Kerka u Amsterdamu

XVIII Vek

Antoan Vato
(Antoine Vatteau, 1684-1721)
❑ Gilles
Mezzetin
❑ Ukrcavanje za Kiteru
❑ Žersenova radnja

Fransoa Lemoan
(Francois Lemoyne, 1688-1737)
Narcis

Nikola Lankre
(Nicolas Lancret, 1690-1743)
Moulinet
Gospodjica Kamargo igra

Žan Onore Fragonar
(Jean-Honore Fragonard, 1732-1806)
❑ Kupačice
Ljuljaška
Rinaldo i Armida

Fransoa Buše
(Francois Boucher, 1703-1770)
❑ Madame de Pompadour
Doručak
❑ Dijana se kupa
❑ Devojka koja se odmara

Moris Kventin de Latur
(Maurice Quentin de Latour, 1704-1788)
Madame de Pompadour

Hijasint Rigo
(Hyacinthe Rigaud, 1659-1743)
Kardinal de Bujon

Nikola de Laržilijer
(Nicolas de Largilliere, 1656-1746)
❑ Slikar i njegova porodica

Žan Batist Grez
(Jean-Baptiste Greuze, 1725-1805)
Polomljeni krčag

Luiza Viže Lebren
(Louise Vigee Lebrun, 1755-1842)
Kraljica Marija Antoaneta

Luj Moro
(Louis Moreau, 1740-1806)
Otmeno društvo u parku

Hubert Robert
(Hubert Robert, 1733-1808)
Vodopad kod Ronsiliona
Most preko Gara

Žan Mark Natije
(Jean-Marc Nattier, 1685-1766)
Madame Henriette

Žan Batist Šarden
(Jean Baptiste Chardin, 1699-1779)
❑ Mrtva priroda
Domaćica
❑ Sto postavljen za doručak
❑ Mlada učiteljica
Jutarnja toaleta

Djovani Antonio Pelegrini
(Giovanni Antonio Pellegrini, 1675-1741)
Putti sa vojvodskom krunom

Alesandro Longi
(Alessandro Longhi, 1733-1813)
Jakopo Gradenigo

Rozalba Karijera
(Rosalba Carriera, 1675-1757)
Portret dame

Vitore Gislandi
(Vittore Ghislandi, 1655-1743)
Portret muškarca

Djovani Antonio Pelegrini
(Giovanni Antonio Pellegrini, 1675-1741)
Muzičari

Sebastijano i Marko Riči
(Sebastiano Ricci, 1659-1734)
Grob Vojvode od Devonšira

Djovani Batista Pitoni
(Giovanni Battista Pittoni, 1687-1767)
Sveti Prosdocimus krštava

Sebastijano Riči
Vaskrsenje

Frančesko Solimena
(Francesco Solimena, 1657-1747)
Madona i dete

Franc Anton Maulperč
(Franz Anton Maulpertch, 1724-96)
Sveta porodica

Djovani Batista Pjaceta
(Giovanni Battista Piazetta, 1683-1754)
❑ Rebeka na izvoru
❑ Sveti Vincent, Hijacint i Lavrent
Stegonoša

Djuzepe Maria Krespi
(Giuseppe Maria Crespi, 1665-1747)
Primanje u red

Žan Etjen Liotar
(Jean Etienne Liotard, 1702-1789)
❑ Devojka sa čokoladom

Pjetro Longi
(Pietro Longhi, 1702-1785)
Nosorog

Djovani Antonio Kanaleto
(Giovanni Antonio Canaletto, 1697-1768)
- ❑ Klesarovo dvorište
- ❑ Praznik Vaznesenja u Veneciji
- ❑ London iz kuće Ričmondovih

Bernardo Beloto
(Bernardo Bellotto, 1720-1780)
- ❑ Pogled na Drezden

Djovani Paolo Panini
(Giovanni Paolo Panini, 1692-1765/68)
Poplavljena Piazza Navona

Marko Riči
(Marco Ricci, 1676-1729)
Pejzaž

Frančesko Cukareli
(Francesco Zuccarelli, 1702-1788)
Hvatanje bika

Ričard Vilson
(Richard Wilson, 1713/14-1782)
Vila Mecena u Tivoliju
Pogled na Snoudon

Johanes Kristijan Brand
(Johannes Christian Brand, 1722-1795)
Pejzaž sa peščarom

Frančesko Gvardi
(Francesco Guardi, 1712-1793)
- ❑ Torre di Mestre
- ❑ Let balonom
- ❑ Duždevo ukrcavanje u Bucintoro
- ❑ Duždeva palata

Djanbatista Tiepolo
(Giambattista Tiepollo, 1695-1770)
Azija (detalj)
Andjelika i Medoro
- ❑ Venčanje Fridriha Barbarose i Beatriče Burgundske
- ❑ Apoteoza Biskupa-Princa, Wurzburg

Domeniko Tiepolo
(Domenico Tiepolo, 1727-1804)
Akrobate (detalj)

Vilijam Hogart
(William Hogarth, 1697-1764)
Kapetan Koram
- ❑ Mariage a la mode (ciklus)

Frensis Hejmen
(Francis Hayman, 1708-1776)
Scena borbe u "Kako vam drago"

Tomas Gejnzboro
(Thomas Gainsborough, 1727-1788)
- ❑ Slikareve ćerke
Meri, grofica od Haua
- ❑ Gospodin i gospodja Endrjus
- ❑ Pojilište
- ❑ Jutarnja šetnja

Džošua Rejnolds
(Joshua Reynolds, 1723-1792)
- ❑ Neli O Brajen
Četvrti vojvoda od Malboroa sa porodicom
Pukovnik Tarlton

Džordž Stabs
(George Stubbs, 1724-1806)
Gospodin i gospodja u karucama
Babun i albino makako majmun

Džozef Rajt "od Darbija"
(Joseph Wright "of Derby", 1734-1797)
Eksperiment sa vazdušnom pumpom

Johan Zofani
(Johann Zoffany, 1734/5-1810)
Porodična grupa

Džordž Romni
(George Romney, 1734-1802)
Lady Hamilton

Johanes Hajnrih Tišbajn
(Johann Heinrich Tischbein, 1722-1789)
Gete u Italiji

Anton Rafael Mengs
(Anton Raphael Mengs, 1728-1779)
Marija Lujza od Parme

Pompeo Batoni
(Pompeo Batoni, 1708-1787)
Vreme uništava lepotu

Žak Luj David
(Jacques Louis David, 1748-1825)
- ❑ Madam Recamier
- ❑ Maraova smrt
- ❑ Sokratova smrt

Pjer Pol Pridon
(Pierre Paul Prudhon , 1758-1823)
Carica Žozefina

Antoan Žan Gro
(Antoine Jean Gros, 1771-1835)
Napoleon u Arkoli

An Luj Žirode
(Anne Louis Girodet, 1767-1824)
Atala

Francisko de Goya
(Francisco de Goya, 1746-1828)
Suncobran
- ❑ Porodica Karla IV
- ❑ Naga maha
- ❑ Dona Tadea Arias de Enriquez
- ❑ Obučena maha
- ❑ Kolos
- ❑ 3 maj 1808
- ❑ Portret Vojvotkinje od Albe

Grafike"Kapričosi" i "Užasi rata"

XIX vek

Henri Fuseli
(Henry Fuseli, 1741-1825)
- Ledi Magbet hvata mačeve

Vilijam Blejk
(William Blake, 1757-1827)
- ❑ Satana diže pobunjene andjele
- Bog stvara Adama

Džon Martin
(John Martin, 1789-1854)
- Sedek u potrazi za rekom zaborava

Semjuel Palmer
(Samuel Palmer, 1805-1881)
- ❑ Njiva na mesečini

Tomas Lorens
(Thomas Lawrence, 1769-1830)
- Princeza Liven
- Kraljica Šarlota
- Gospodin i gospodja Angerstajn

Henri Reburn
(Henry Raeburn, 1756-1824)
- Gospodja Skot Monkrif

Vilijam Eti
(William Elly, 1787-1849)
- Akt

Ričard Parks Bonington
(Richard Parkes Bonington, 1802-1828)
- Normandijski pejzaž

Džon Sel Kotmen
(John Sell Cotman, 1782-1842)
- Morska obala sa čamcima

Džozef Malord Vilijam Terner
(Joseph Mallord William Turner, 1775-1851)
- ❑ Mrazno jutro
- ❑ Enterijer u Petvortu
- ❑ Požar u domovima Parlamenta
- ❑ Temeraire
- Norhemski zamak u svitanje
- Zaliv sa hridinama
- Pogled na Epsom

Džon Konstejbl
(John Constable, 1776-1837)
- ❑ Kola sena
- ❑ Plaža u Brajtonu
- ❑ Seoski put

Filip Oto Runge
(Philipp Otto Runge, 1777-1810)
- Odmor za vreme bekstva

Kaspar David Fridrih
(Caspar David Friedrich, 1774-1840)
- ❑ Čovek i zena gledaju u mesec
- ❑ Brodolom "Nade"

Teodor Žeriko
(Theodore Gericault, 1791-1824)
- ❑ Derbi u Epsomu
- ❑ Splav "Meduze"
- Artiljerija

Ežen Delakroa
(Eugene Delacroix, 1798-1863)
- ❑ Sardanapalova smrt
- ❑ Sloboda na barikadama
- ❑ Alžirke
- Baron Switter
- Pokolj u Hiosu

Žan Ogist Dominik Engr
(Jean Auguste Dominique Ingres, 1780-1867)
- ❑ Madame Riviere
- ❑ Madame Moitessier
- Granet Francois Marius
- ❑ Akt gledan s ledja
- ❑ Tursko kupatilo

Teodor Šaserio
(Theodore Chasseriau, 1819-1856)
- Dve sestre

Žan Batist Kamij Koro
(Jean-Baptiste-Camille Corot, 1796-1875)
- ❑ Avinjon
- Louis Robert kao dete
- Marijeta "Rimska odaliska"

Onore Domije
(Honore Daumier, 1808-1879)
- ❑ Pralja
- Drama
- Krispen i Skapen
- Kupe treće klase

Šarl Fransoa Dobinji
(Charles-Francois Daubigny, 1817-1878)
- Večernji pejzaž

Žan Fransoa Mile
(Jean-Francois Millet, 1814-1875)
- ❑ Pabirčenje
- Drvoseče

Vilijam Holman Hant
(William Holman Hunt, 1827-1910)
- Klaudije i Izabela

Džon Everet Mile
(John Everett Millais, 1829-1896)
- Drvodeljina radionica

Dante Gabrijel Roseti
(Dante Gabriel Rossetti, i1828-82)
- Sv. Djordje i princeza

Gistav Kurbe
(Gustave Courbet, 1819-1877)
- Potok
- ❑ Bonjour, M.Courbet!
- ❑ Slikarev atelje

Eduar Mane
(Edouard Manet, 1832-1883)
- ❑ Doručak u travi
- Aržantej
- Balkon
- Muzika u parku Tuilleries
- ❑ Olimpija

Klod Mone
(Claude Monet, 1846-1926)
- Madame Gaudibert
- ❑ Impresija
- ❑ Katedrala u Ruanu (ciklus)
- ❑ Lokvanji (ciklus)
- ❑ Stanica Sen Lazar
- Žene u bašti
- Regata u Aržanteju

Kamij Pisaro
(Camille Pissaro, 1831-1903)
- ❑ Pogled na Luvesijen

Alfred Sisli
(Alfred Sisley, 1839-1899)
- ❑ Poplava u Port-Makliju

Pjer Ogist Renoar
(Pierre-Auguste Renoir, 1841-1919)
- ❑ Moulin de la Galette
- ❑ Naga žena
- ❑ Prvi izlazak
- ❑ Kišobrani
- ❑ Gospodja Šarpantije sa decom
- ❑ Gabrijela sa ružom

Edgar Dega
(Edgar Degas, 1836-1917)
- ❑ Porodica Belletti
- Diego Martelli
- ❑ Proba u foajeu Opere
- Kafanski koncert
- ❑ Apsint
- Madame Rene de Gas
- Peglerke

Žorž Sera
(Geoges Seurat, 1859-1891)
- Cirkus
- Kupanje
- ❑ La Grande Jatte

Anri Fanten Latur
(Henry Fantin-Latour, 1836-1904)
- Cveće i voće

Bert Moriso
(Berthe Morisot, 1841-1895)
- Kolevka

Džejms Abot Mak Nil Visler
(James Abbot McNeill Whistler, 1834-1903)
- Devojka u belom
- Nokturno u plavom i zlatnom

Pjer Pivi de Šavan
(Pierre Puvis de Chavannes, 1824-1898)
- Siromašni ribar

Anri de Tuluz-Lotrek
(Henri de Toulouse-Lautrec, 1864-1901)
- Umetnikova majka
- ❑ Mulen Ruž

Odilon Redon
(Odilon Redon, 1840-1916)
- ❑ Violeta Hejman

Pjer Bonar
(Pierre Bonnard, 1867-1947)
- ❑ Žena sa psom

Eduar Vijar
(Edouard Vuillard, 1865-1949)
- Kamin

Pol Gogen
(Paul Gauguin, 1848-1903)
- ❑ Konjanici na plaži
- ❑ Tahićanke
- ❑ La Orana Maria

Vincent van Gog
(Vincent van Gogh, 1853-1890)
- Ljudi koji jedu krompir
- ❑ Suncokreti
- ❑ Stolica i lula
- ❑ Žitno polje sa čempresom
- ❑ Autoportret
- ❑ Armand Roulin
- ❑ Autoportret sa otsečenim uhom
- ❑ Žitno polje sa gavranovima

Pol Sezan
(Paul Cezanne, 1839-1906)
- ❑ Autoportret
- ❑ Vieille au chapelet
- ❑ Mont Sainte-Victoire
- ❑ Igrači karata
- ❑ Mrtva priroda sa korpom jabuka
- ❑ Pogled na Estak

Napomena:
Imena autora i nazivi dela su najvećim delom preuzeti iz knjige:
M.Levi
Istorija slikarstva od Djota do Sezana,
"Jugoslavija", Beograd 1962,
dok su nazivi dela dopunjeni manjim delom iz sledećih izvora:
Grupa autora:
Istorija slikarstva ,"Nolit", Beograd 1967, i
Grupa autora
THE ART BOOK
"Phaidon", London 1996

NA RASTANKU...

Kada smo započinjali ovu školsku godinu, draga Dečice, niko od nas običnih ljudi nije ni slutio kroz šta ćemo sve proći na putu do ovog prijemnog ispita. 55 godina mira nas je uljuljkalo kao male bebe, pa smo naivno verovali da će se sve nekako srediti kao već više puta do sada.

E, pa prevarili smo se! Male nevolje radjaju velike, negativni efekti se tiho ali neminovno negde potajno akumuliraju, dok odjednom i najčešće neočekivano ne dodje do eksplozije. Ovo što se desilo, poremetilo je sve pa i nas, ma da ne toliko da bi ugrozilo redovno odvijanje nastave. Pa ipak, trebalo je da se naviknete nekoliko dana i nedelja na sirene i eksplozije, dok se niste odlučili da nastavite sa daljim pohadjanjem nastave. Zanimljivo je da ste svi do poslednjeg (poslednje), od momenta, kada ste se ohrabrili da ponovo dodjete kod mene, nastavili sa dolaženjem bez ikakvih trauma. To vam je kao rakija i duvan, u početku je malo neprijatno, a posle se čovek navikne pa i ne može bez toga.

Koliko nas je rat omeo, toliko nam je smetala i izmena programa prijemnog ispita, odnosno isključiva orijentacija na crtanje. Otpao je niz predmeta, dok su matematika i istorija umetnosti ostali kao fakultativni predmeti koji ne ulaze u ugovorni fond časova. Ovakav ispitni program je obezvredio kompleksnost naše nastave i išao na ruku kursevima na kojima se predaje samo slobodno crtanje. Nekom rat nekom brat!

Kada ste se upisivali na naš tečaj, insistirao sam da budete što bolji djaci (sa što višim prosekom), smatrajući da dobri djaci imaju razvijenije radne navike, da su motivisaniji i da manje izostaju. Iskreno govoreći, ja i danas nemam pojma kakvi ste vi ZAISTA djaci, jer je sasvim moguće da su, kao i prethodnih godina, neki prijavili veći prosek nego što su imali mogućnosti da postignu. Ako su to uradili, uradili su na svoju štetu, a evo zašto:

Ja selekciju dobrih učenika ne vršim zato što želim da imam visok prosek onih koji su prošli (ma da to svaki nastavnik želi), već zato što:
A/ Lošiji učenici ne mogu da uspešno prate kompleksnu nastavu, gde se informacije prepliću u jedinstvenu celinu. Oni svaki čas izostaju, jer imaju hitnih i neodložnih školskih obaveza, zato što moraju da popravljaju slabe ocene ili zato što im se prosto tog dana ne ide na kurs, Oni polako prestaju da sa razumevanjm prate nastavu i gube interesovanje za rad. Za njih je bolje da odu na neki kurs sa jednostavnijom nastavom koja je više prilagodjena njihovim realnim mogućnostima.
B/ Pred ispit se formira jedna preliminarna rang-lista na osnovu rezultata učenika u školi. Odlični djaci su obično iznad crte, a ostali ispod. Nastava na kursu može da omogući neki prioritet nad ostalim učenicima iste kategorije, ali je dosta nerealno očekivati da se (sem u pojedinim slučajevima izrazito talentovane dece ali sa slabijim rezultatima u školi) radom na kursu koriguju i nezadovo-

ljavajući rezultati u školi.

Dabome, kao što to uvek biva, na kurs su se uvukli i brojni slabiji učenici. Dosadašnja statistika jasno pokazuje da oni u znatno manjem procentu uspevaju da polože ispit i budu primljeni. Sa tim se prosto moramo pomiriti.

Brine me, medjutim, druga stvar. Kod velikog broja naših polaznika se pokazuje izvesno odsustvo motivacije i radne energije. Nekada su me moji djaci molili da ostanu posle časova još malo i gledaju neki od filmova iz moje sasvim pristojne videoteke, koja i nije formirana zbog mene već zbog vas. Ova generacija pak (svaka čast izuzecima), u velikom broju slučajeva gleda da zbriše i sa redovnih časova, a o nekoj dopunskoj nastavi ni govora. Ovaj pad intenziteta radne energije je kontinualan i traje negde od 1994/95 godine na ovamo, a uzrok tome možda leži i u katastrofalnoj situaciji koja nas okružuje i ne pruža nikakve ozbiljne perspektive mladim ljudima.

Primetio sam na časovima još jedan zabrinjavajući fenomen, a to je gubitak pažnje i koncentracije i to posebno na crtanju. Iako smo perspektivu sasvim solidno prešli, iako je stalno ponavljamo u svakom novom crtežu, ipak se većini vas potkradaju ozbiljne pojedinačne omaške, koje mogu biti samo rezultat rasejanosti i nepažnje a nikako ne i neznanja. Potrudite se da ovu rasejanost ostavite kod kuće kad odlazite na ispit.

Pa ipak, radi se o neverovatno zlatnoj i lepo vaspitanoj deci. Nesumnjivo je da ste vi jedna posebna vrsta duhovne elite koja, čak i ako ovaj kurs po malo fakultativno shvata, ima toliko pozitivnih osobina da je nemoguće ne voleti vas. Kada bi postojao formular za usvajanje unučića, meni bi do sada bila puna fioka ispunjenih i overenih obrazaca.

Tokom celog kursa sam vas učio da razlikujete bitno od nebitnog, da je osnovna geometrija daleko važnija od detalja. Pa ipak, većina vas radije cinculira balustere, triglife i metope, umesto da se bavi kompozicijom crteža i perspektivom. Naš skorašnji boravak u Pionirskom gradu je bio test vašeg snalaženja u nepoznatom prostoru i vaše sposobnosti zapažanja. Veoma mali broj ga je i položio. Iako sam na početku jasno naglasio da je ceo prostor sastavljen od niza krugova koje vidite kao elipse pod različitim uglom, nataknute na JEDNU centralnu vertikalnu osu, vi ste ipak gicali sirote elipse levo desno kao na burnom moru. Znate, u julu, pet dana pred ispit, kada vam se prethodno daju svi ulazni parametri, trebalo bi da ste u stanju da crtež nepoznatog prostora samostalno uradite korektno i bez ičije pomoći. Ono, jest da je bilo 35° C., ali ipak, crteži su morali da budu bolji...

Na pripremama u auli, imali ste priliku da vidite kako se radi na drugim kursevima, a neki od vas posećuju i više tečajeva odjednom pa o tome još više znaju. Očigledno je da se svuda veoma profesionalno radi i da kvalitet ove nastave raste iz godine u godinu. I mi smo se trudili da budemo u ovom trendu, ali i vi morate dobro zapeti i biti pre svega dovoljno pribrani da iskoristite sve vaše sposobnosti i stečena znanja. Posebno, ne dozvolite da vas prestraši ispitna atmosfera.

A sada kao i obično nekoliko sasvim konkretnih saveta vezanih za ispit:

- Videste li vi da se do poslednjeg dana ne zna da li će se polagati u auli ili u učionicama. Ako je u auli biće i prostor i centralna kompozicija, a ako je u učionicama, računajte samo na kompoziciju. Neka vas ništa ne iznenadi niti zaplaši. U principu vama bi trebalo da bude svejedno. Vežbali ste dovoljno i jedno i drugo.
- Ako se crta i prostor, pokušajte da se postavite tako da vam jedan od nedogleda bude na hartiji. Ne pokušavajte da nasilno ugurate oba nedogleda, jer ćete dobiti dobro nam poznata sočivasta skraćenja sa kojima se teško izlazi na kraj.
- Vi sami znate šta vam bolje ide: prostor ili kompozicija. Evo malog testa: ako senčite, više vam odgovara kompozicija, a ako radite linearno onda ste jači u prostoru. U prvom slučaju bacite akcenat na kompoziciju, a u drugom na prostor. U svakom slučaju sinhronizujte prostor i kompoziciju i povežite ih onako kao što smo stalno govorili.
- Ne zaboravite da obavezno ponesete gumu, gnjecu, rezač, celotejp, kartonski prozorčić 5x5 cm i neku štrikaću iglu za viziranje. Ove stvari niti se uzimaju od drugih niti se daju drugima, morate ih stalno imati kod sebe.
- Pokušajte ako možete da sedite pored svojih prijatelja sa kursa. Ohrabrićete ih a i oni vas. Vi niste medjusobni konkurenti, već najbolji prijatelji koji će saradjivati još mnogo godina.
- U sredu, dan pred ispit nemojte da vilujete i da se uveče smucate kojekuda. Lako večerajte, istuširajte se pa pravo na spavanje. Ne uzimajte sedative!
- Kada se probudite, obavezno se dobro istuširajte mlakom vodom i ne zaboravite dezodorans. Obidjite WC (bolje tada nego usred ispita) a za svaki slučaj ponesite i malo toalet papira, papirnate maramice, kao i poneku ovlaženu maramicu u posebnom pakovanju. Izbegavajte jake parfeme.
- Doručkujte obavezno! Razume se, ništa teško (zaboravite na kajganu sa slaninom), već malo tosta sa puterom i džemom i čaj od nane. Sa praznium stomakom se na ispit ne ide, možete (ne daj Bože) da kolabirate.
- Na ispit obavezno ponesite jedan mali sok (od jabuke ili borovnice), jednu jabuku i jednu čokoladicu. To će vam pomoći da očuvate koncentraciju oko 11-12 h, kada obično dolazi do krize.
- Obucite se što prigodnije u skladu sa vremenskim prilikama.
- Nemojte da se džapate i prepirete sa prisutnim fakultetskim osobljem ako nečim niste zadovoljni, ali se ne ustežite ni da zatražite pomoć od njih ako vam je potrebna, lepo i učtivo. Oni su jači od vas, a kako se sa jačim izlazi na kraj, pročitajte u prilogu na poslednje dve strane

Pa eto, toliko od mene za rastanak. Hvala vam na poverenju i neka Bog da, da vam se snovi ostvare. Profesor Miša, teta Nada i ja vas srdačno pozdravljamo i želimo vam puno, puno sreće, Vaš odani

Čika Mika

NE ZABORAVITE LIČNU KARTU, ITD. !

ČIKA MIKINI ŽIVOTNI SAVETI

Imao sam jednog, veoma mi dragog ujkicu, Kosta mu beše ime, koji je deo svog detinjstva, sticajem okolnosti proveo u jednom elitnom nemačkom internatu. To se dešavalo u periodu 1925/30 god. i na malog Kosticu (tada mu je bilo oko 10 godina), kao što to uvek biva, navrzao se neki petnaestogodišnji severnonemački bilmez, pretpostavimo da se zvao Helmut, iz stare i ugledne porodice, verovatno da se bar malo rekompenzira za nedavno izgubljeni rat. Čvrge su bile česte i bolne, pa se nesrećni Kostica obratio za pomoć samom direktoru internata Dr.Husemanu, jednom od osnivača čuvene Waldorfske pedagoške škole.

"No, no, Köstelein," kaže mu ljubazni Dr. Huseman, milujući ga rasejano po glavici i misleći na ko zna kakve makropedagoške probleme, "Sei gut und brav. Es wird schon alles in Ordnung sein." (Budi ti samo dobar i valjan. Sve će biti u redu).

Vidi "Köstelein" da vrana vrani oči ne vadi, kao i da može da se pouzda samo u se i u svoje kljuse. Primirio se i trpeo, ali je u sebi isplanirao groznu osvetu.

U internatu se ručavalo u staroj "riterskoj" trpezariji, za jednim dugačkim stolom. U čelu je sedeo Dr. Huseman, uz njega nastavnici, zatim stariji učenici (medju kojima i Helmut), a u dnu stola se gurala sitna boranija, u koju je spadao i Kostica. U toku srkanja vruće i krepke juhice izvede on pravu diverziju, dostojnu Boška Buhe. Skliznuo je tiho ispod stola, na sve četiri se privukao Helmutu i pustio tihog, dugačkog i otrovnog "Kineza" (sinonimi: Piton, Tihomir, itd), odnosno, upuvao se kao skot, a onda se isto tako tiho vratio na svoje mesto. Helmut se našao obavijen smrdljivim oblakom metana, a Dr.Huseman, koji samo što nije povratio, zaprepašćeno je upitao:"Aber, Helmut, um Gottes Willen, was hast du gemacht? Das ist sehr unschicklich! Gehe, Bitte, gleich hinaus!" (Ali pobogu, Helmut, šta si to uradio? To je veoma neuljudno! Molim te, smesta izadji napolje!). Nesrećni i posramljeni Helmut, ni sam ne znajući šta ga je to snašlo, pokunjeno je izašao, praćen prezrivim pogledima svojih suseda za stolom.

Posle večere je bio koncert za sve nastavnike i učenike. Lokalna pijanistkinja, G-ca Schumacher svirala je u salonu dela Šopena i Šumana i svi su bili tihi i razneženi očaravajućom muzikom. Soba je bila u polumraku a stolice poredjane u dva polukružna reda. U sredini prvog reda je sedeo Dr. Huseman, levo i desno od njega nastavnici, a iza njega u drugom redu Helmut, kome je bilo oprošteno. Kostica je bio na levom kraju drugog reda (srbi su uvek na levoj strani: lepo, lepše, levo!).

U tom nebeskom trenutku (a švabe, kao što znate, jako vole muziku), iza drugog reda evo opet malog Koste, koji je u medjuvremenu obnovio svoje zalihe metana i tiho se u mraku prišunjao iza Helmuta da dokrajči započeto. Ovoga puta "kinez" je bio jedan od onih od kojih krepavaju ne samo muve, već i konji. Hrabri Kosta se u poslednjem momentu, neprimećen otšunjao na svoje mesto, a "kinez" otpoče svoju destruktivnu delatnost. Gospodjica Schumacher je morala za trenutak da prekine izvodjenje, dok Dr.Huseman, iznerviran preko svake mere, neuobičajeno za njegov takt i finoću, dreknu: "Helmut, du verfluchteter, furzender Schweinkerl! Hinaaaus!" (H., ti prokleti, poprdljivi prasac! Maarš napolje!). Helmut je bio izbačen, sala je provetrena, a njemu je

ubuduće zabranjeno da sedi za zajedničkim stolom i prisustvuje koncertima. Bio je javno osramoćen i urnisan, a Kosticina osveta je bila potpuna!

Naravoučenije:

U toku života, mila moja dečice, bićete okruženi raznim Helmutima i Kosticama, a i vi ćete sami biti čas u ulozi Helmuta, a čas Kostice (daleko češće nego Helmuta). Ako se nadjete u položaju Helmuta, NIKADA ne mučite nemoćne Kostice, prvo zato što to nije lepo, a drugo da vam se ne desi ono što se desilo pravom Helmutu. Pitanje je, medjutim, šta da radite ako se nadjete u ulozi Kostice? Helmuti mogu biti vaši šefovi, investitori, gradjevinari, političari, kao i svakojaki drugi napasnici i zlikovci, a vi za svakog morate imati posebnu razradjenu strategiju. U tom smislu, dajemo vam nekoliko saveta:

A/ Ne suprotstavljajte se jačem od sebe njegovim oružjem (silom), jer ćete ispasti ONA stranka. Spuštajte mu na sve moguće načine, kontinualno, tiho i ispod žita. Svakako, ovo važi samo ako jači koristi silu PROTIV vas (inače ne bi bio Helmut)!

B/ "Kineskih" strategija ima raznih, teško ih je i nabrojati, a medju njih spadaju:

- neugodne informacije o Helmutu, koje ćete smisliti, ali nikako ne i sami širiti, neka to drugi urade i neka takvih bude što više,
- vicevi, karikature, aforizmi, posprdne pesmice i sl., koje će Helmutu srozavati autoritet i prikazati ga kao strašilo od slame,
- potpaljivanje zle krvi izmedju Helmuta i nekog koji je od njega JAČI, pazeći pri tome da se taj drugi tokom vremena ne pretvori u novog još goreg zlikovca,
- neupadljive sugestije nekom trećem da predloži Helmutu neki posao ili akciju koja će ga ruinirati. Helmut treba da uobrazi da je to bila njegova lična ideja.

C/ Kada mu (s oproštenjem) spustite, nikada se time nemojte hvalisati, već ostanite u mraku. Helmutu je najteže kada ne zna odakle udarci dolaze, onda je nemoćan.

D/ Dokrajčite Helmuta, jer ako ga ostavite na pola puta, on će se oporaviti, nastaviti po starom, a onda će s njim biti još teže. Pravog Helmuta je večera samo načela i tek mu je koncert došao glave.

E/ Ako Helmuta uspete da sredite (a pitanje je da li ćete uspeti), nikako ga nemojte žaliti, jer on to ne zaslužuje. Čovek koji se iživljava na slabijima od sebe je obična gnjida, koju treba prignječiti noktom i pokoj mu duši!

F/ Čim se na vidiku pojave olujni oblaci, unapred prognozirajte moguće konflikte i planirajte odgovarajuće defanzivne mere. Sračunata i blagovremena reakcija daleko je uspešnija od nervoznih i ishitrenih improvizacija.

G/ Ne ponavljajte često iste tehnike, jer preti opasnost da vas provale.

H/ "Kineske" tehnike primenjujte samo ako ocenite da je to ZAISTA neophodno, odnosno, ako vam je u pitanje dovedena gola egzistencija, a ne kao što je radio onaj ludi Kuzman sa ognjilom ("Stek'o Kuzman ognjilo,'di god stig'o kresao!").

I/ Ne potcenjujte efekte "kineskih" tehnika. Osramoćeni Helmut daleko je bespomoćniji od premlaćenog. Modrice zarastaju, ali bruka ostaje.

Ako vam neko kaže da je sve ovo ružno i nedolično, ne slušajte ga. Slabi moraju da koriste sva raspoloživa sredstva ako žele da prežive. Setite se kako je nekada David uz pomoć praćke pobedio Golijata, a praćka nije bila predvidjena pravilima igre. Stevan Nemanja i Knez Miloš su ove tehnike obilno koristili kako u svoju korist, tako i u korist svoje zemlje. Da smo, kojom srećom, poslednjih godina umeli da se koristimo ovim tehnikama, možda ne bismo morali da prolazimo kroz ono što smo prošli!

Dakle, s "kinezom" i protiv pobesnelog bika!
Sve vas pozdravlja vaš

Čika Mika

SADRŽAJ:

Mihailo Čanak: Nacrtajte aulu Arhitekton-skog fakulteta (Str.1-11)
Mihailo Čanak: Vila u distriktu Daraya, Liban (Str, 12-16)
Majkl Levi: Istorija slikarstva (Od Djota do Sezana), Kompendijum (Str. 17-27)
Na rastanku (Str. 31-32)
Čika Mikini životni saveti (Str. 31-32)

Izdavač: Biro za projektovanje, istraživanje i edukaciju "ARD", Beograd, Zmaj Ognjenog Vuka 4, Urednik: Dr. Mihailo Čanak, d.i.a. Tel.(011)36.91.787, Email:smika@EUnet.yu
Ovo IV-to izdanje ARD review br. 12/99 je umnoženo u **80 primeraka (321-400)** i distribuira se besplatno polaznicima Pripremnog tečaja za studije arhitekture, kao i poslovnim prijateljima biroa "ARD".
Beograd, juni 2002

EVO I POSLEDNJIH UPUTSTAVA ZA LENJE I NEPAŽLJIVE MIŠOVE:

Danas je nedelja 11 juli i posle rada u auli, ja se vraćam kući obnevideo od vrućine i vaših potpuno neshvatljivih grešaka. Devet meseci, ja vama pričam o perspektivi, horizontu, i nedogledima, ga bih na kraju dočekao da četiri dana pred ispit vi krivite linije, šaljete ih u nemoguće pravce i lupate kao onaj legendarni Maksim po diviziji! To se posebno dešava sa linijama koje su blizu horizonta, odnosno gornjim ivicama balustrada, koje su uglavnom nešto malo ispod vaših očiju, odnosno ispod vašeg horizonta. Da vas podsetim: linija horizonta je uvek horizontalna i uvek u visini vaših očiju. Ustanete i horizont se diže zajedno sa vama. Sedate i on se spušta. Na I ste spratu i on je nisko, penjete se na II sprat i horizont se diže. Evo, na Sl. 1 smo na nivou I sprata i hajde da vidimo gde je horizont:

Sl.1

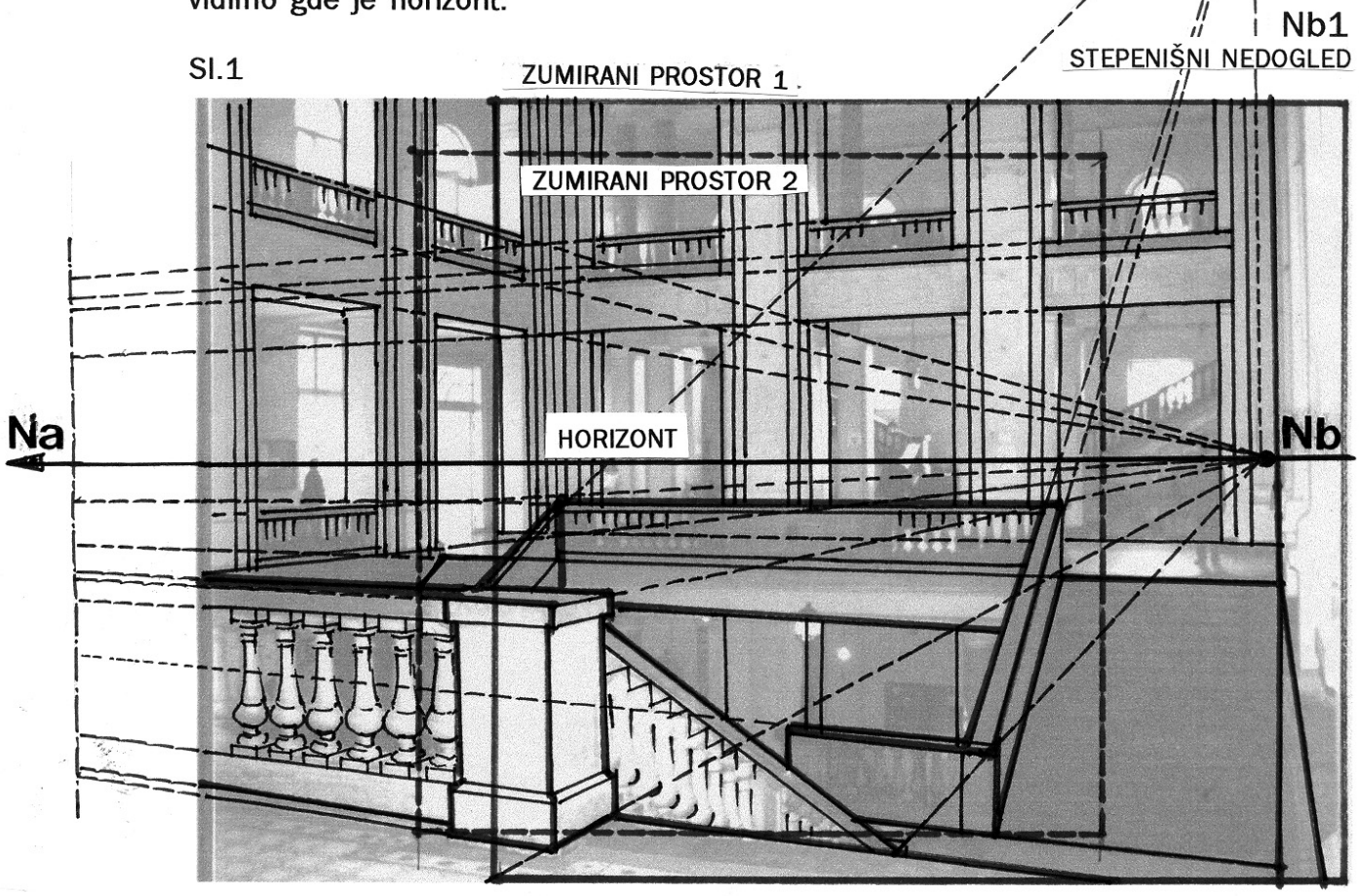

Prva stvar je da fiksirate položaj horizonta i pomoću prozorčeta 5x5 cm odredite domen crteža koji želite da obuhvatite. To je najvažniji deo posla. Ako tu omašite, sve ste zabrljali. Staro je pravilo da rane greške ostavljaju najjteže po-

sledice. Odmah nakon toga, odredite tačan položaj nedogleda na horizontu, ako imate sreću da vam je na hartili ili na tabli. Nemojte se truditi da oba nedogleda turite nekako na hartiju – neće valjati! Za tako nešto treba da ste velik imajstori. Linije ispod horizonta se PENJU ka nedogledu, a one koje su iznad SPUŠTAJU se. Linije koje su sasvim blizu horizonta su manje više horizontalne i skoro da se preklapaju (to je na pr., gornja ivica balustrade kada ste u sedećem položaju.

A sada evo na Sl.2 i perspektive centralnog prodora posmatrane sa II sprata. I ona je veoma važna. Nadam se da primećujete kako se zajedno sa vama na gornji sprat popeo i vaš horizont. On nije zajednički, on je samo VAŠ i ničiji više.

Sl.2

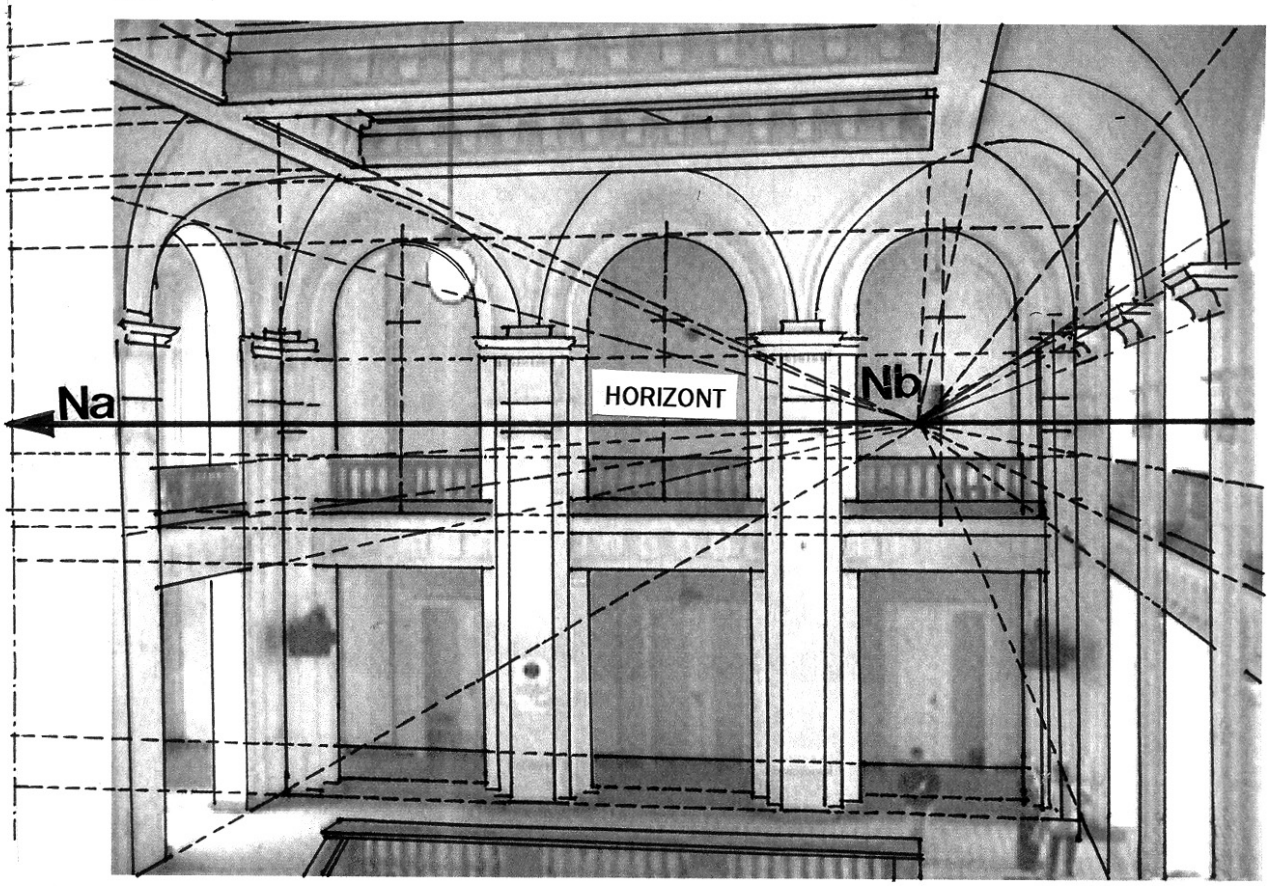

Ova slika vam je veoma dobro poznata, kako iz prirode, tako i iz Biltena 12, To je malo skrajnut pogled na tzv. malu unutrašnju "fasadu" centralnog prodora u auli. Ovo nije sasvim frontalna perspektiva, jer se posmatra iz ugla, ali je ipak jedan od nedogleda (Nb), ostao vidljiv skoro na samoj ivici hartije. Zahvaćeni ugao nije preveliki, tako da "sočivasta " skraćenja ne dolaze do izražaja. Horizont je, dakle na spratu, u visini stojeće osobe, dok bi kod sedenja bio nešto niži, odnosno bliži gornjoj ivici balustrade. Pazite se da vas ne ujede ljuta guja, pa da vam se gornja ivica balustrade u zadnjem planu, suviše spusti u odnosu na horizont. To bi zaista bila katastrofa. Sve bi vam se rasklatilo!

I ovde je fotografisano iz stojećeg stava, tako da je horizont negde za oko 60 cm. iznad gornje površine spratne balustrade. Pošto je pozicija ekscentrična, u igru ulazi i levi nedogled Na, koji se nalazi levo od fotografa normalno na levi bočni zid. Nedogled Nb je frontalno ispred posmatrača pod 90^0 u odnosu na naspramni zid u dnu. Zapamtite jednom za uvek: NIKAKVIH NEDOGLEDA NEMA DIJAGONALNO, oni su uvek postavljeni NORMALNO u odnosu na zidove, crtao sam vam to stotinu puta! A sada da se pomerimo ulevo i pogledamo perspektivna skraćenja na levom bočnom zidu (Sl.3).

Sl.3

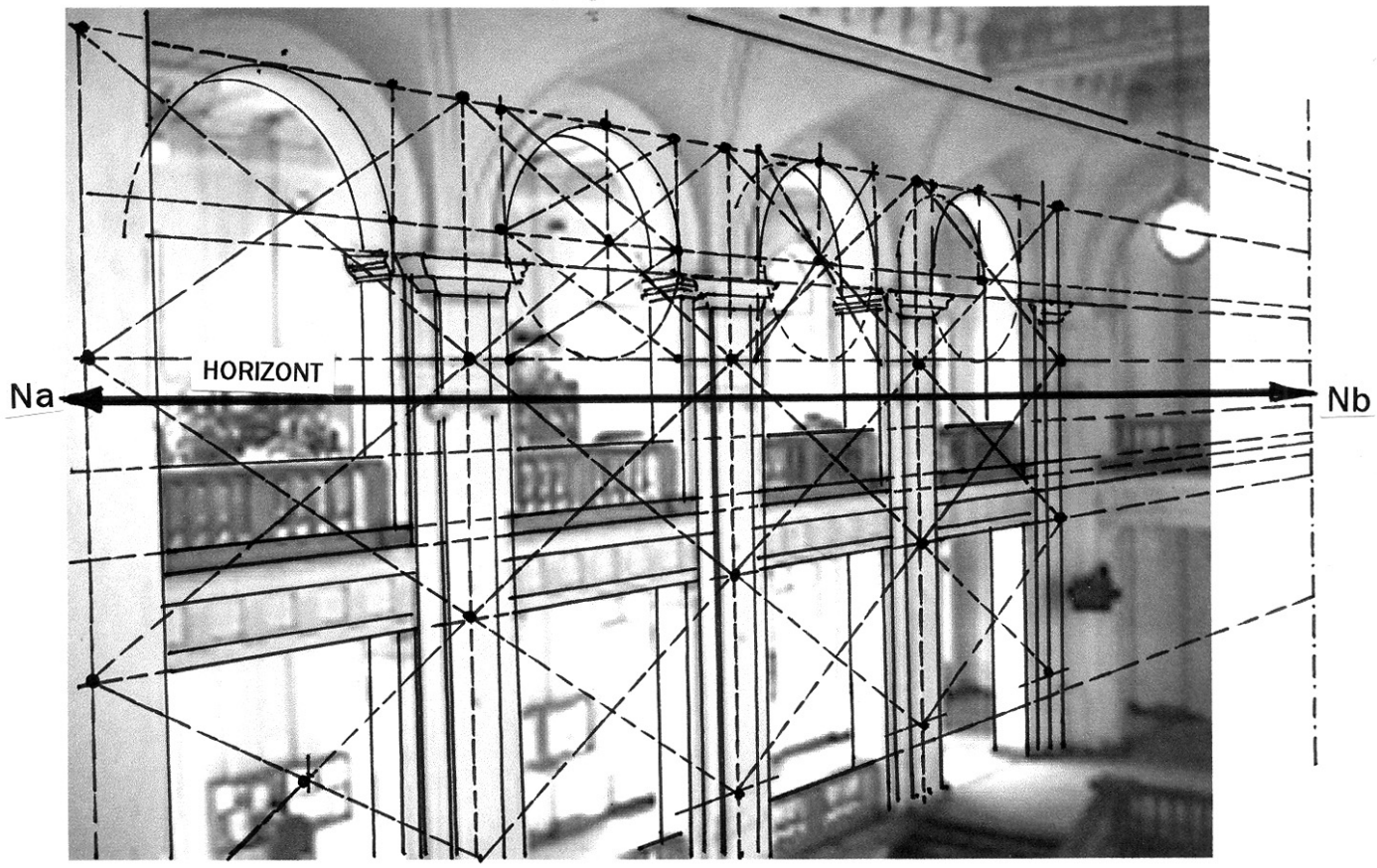

Već smo ko zna koliko puta govorili kako ćete putem dijagonala proveriti da li ste u perspektivi nacrtali pravilne raspone izmedju stubova sa korektnim skraćenjima. Evo ovde ipak to pravilo još jednom ponavljamo. Ovde se, medjutim, vidi i kako treba crtati elipse (jer bočne lukove doživljavamo kao elipse). UVEK prvo nacrtajte kvadrat u skraćenju u koji se upisuje elipsa i onda nećete praviti gluposti, kojih vaši crteži na žalost još uvek nisu lišeni!. Frontalno, razume se, to se doživljava kao polukrug u polukvadratu.

Čujemo da je, zbog očekivane velike gužve, sasvim moguće da vam učačkaju još jednu kompoziciju ispred stepeništa izmedju I i II sprata. Sada je pitanje pod kojim ćete uglom posmatrati kompoziciju i šta ćete zahvatiti od pozadine. Evo nekoliko fotosa, koji će pokušati da vam pomognu kako da brzo definišete svoj

položaj u prostoru i ne napravite neku grubu grešku, koja bi mogla da vas na samom startu eliminiše. Uobičajeni pogled sa I sprata (Sl. 4) je usmeren ka prostoru na kome je ranije bila sekundarna postavka i sasvim je moguće da će veći broj kandidata biti naguran baš na tom mestu kao što je bilo pre nekoliko godina. Mi skoro da preporučujemo frontalnu postavku ako je iole moguće, jer bi vam to dosta uprostilo rad. Razume se, ako vas smeste sasvim sa strane, suočićete se za izvesnim skraćenjem, naročito u gornjoj zoni, koje možda, bar u izvesnoj meri, nećete moći da izbegnete. U svakom slučaju, jedan nedogled će vam biti na hartiji, tačno, frontalno ispred vas.

Sl.4

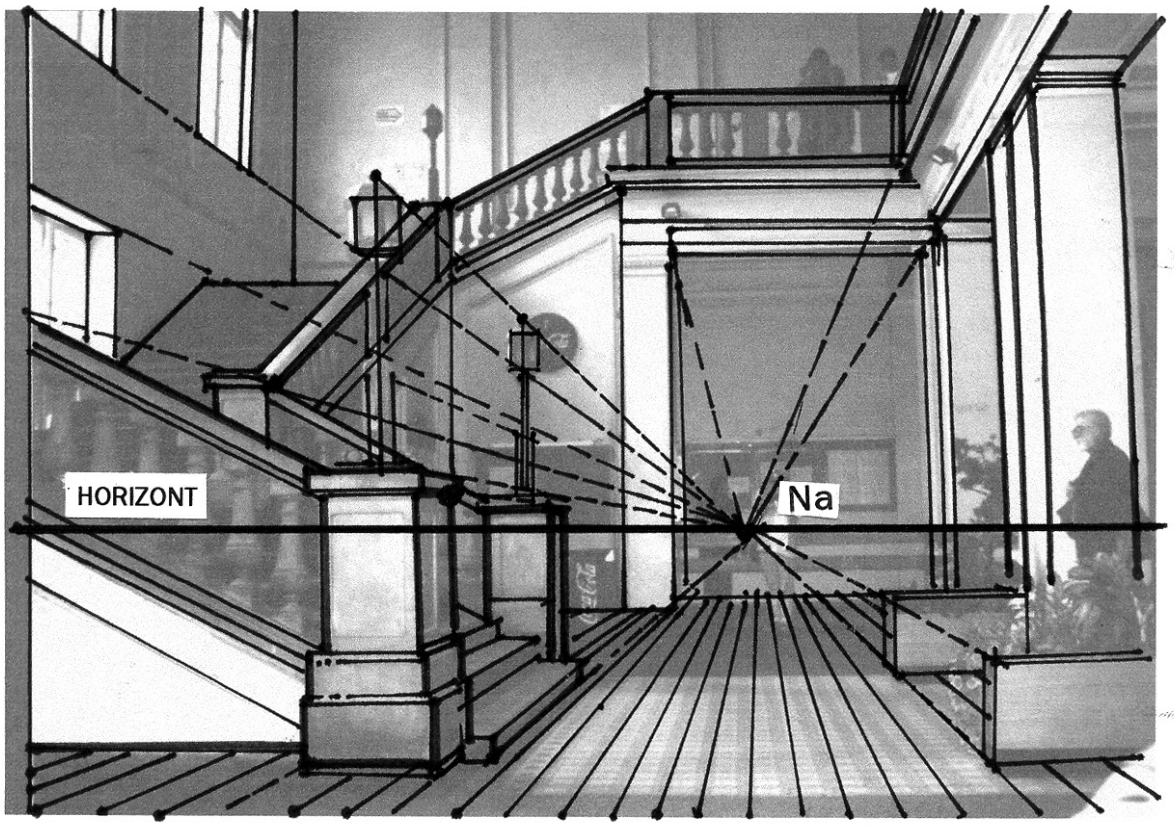

Ovde je osnovna opasnost da se propusti da se sve odgovarajuće linije upute u centralni nedogled i to je veoma česta pojava. Takodje treba voditi računa da dimenzije dva masivna stubića sa kojima stepenišna balustrada počinje budu medjusobno uskladjene, čemu će doprineti striktno poštovanje perspektive. Balustere (sem onih najbližih) nemojte detaljisati, već ih samo naznačite, jer mnogo sitnih detalja lako "pregore crtež". Uopšte, trudite se da prostor po malo uopštite i da na njemu naglasite samo ono što čini primarnu geometriju po kojoj se aula prepoznaje.

A sada evo jednog pogleda sa gornjeg podesta na niže opet prema toj budućoj hipotetičkoj kompoziciji. Jasno je da se i naš horizont popeo zajedno sa nama i sada se pitamo da li da gledamo na niže ili na više, a konačnu odluku ćemo doneti meračeći kroz prozorče 5x5 cm.

Sl.5

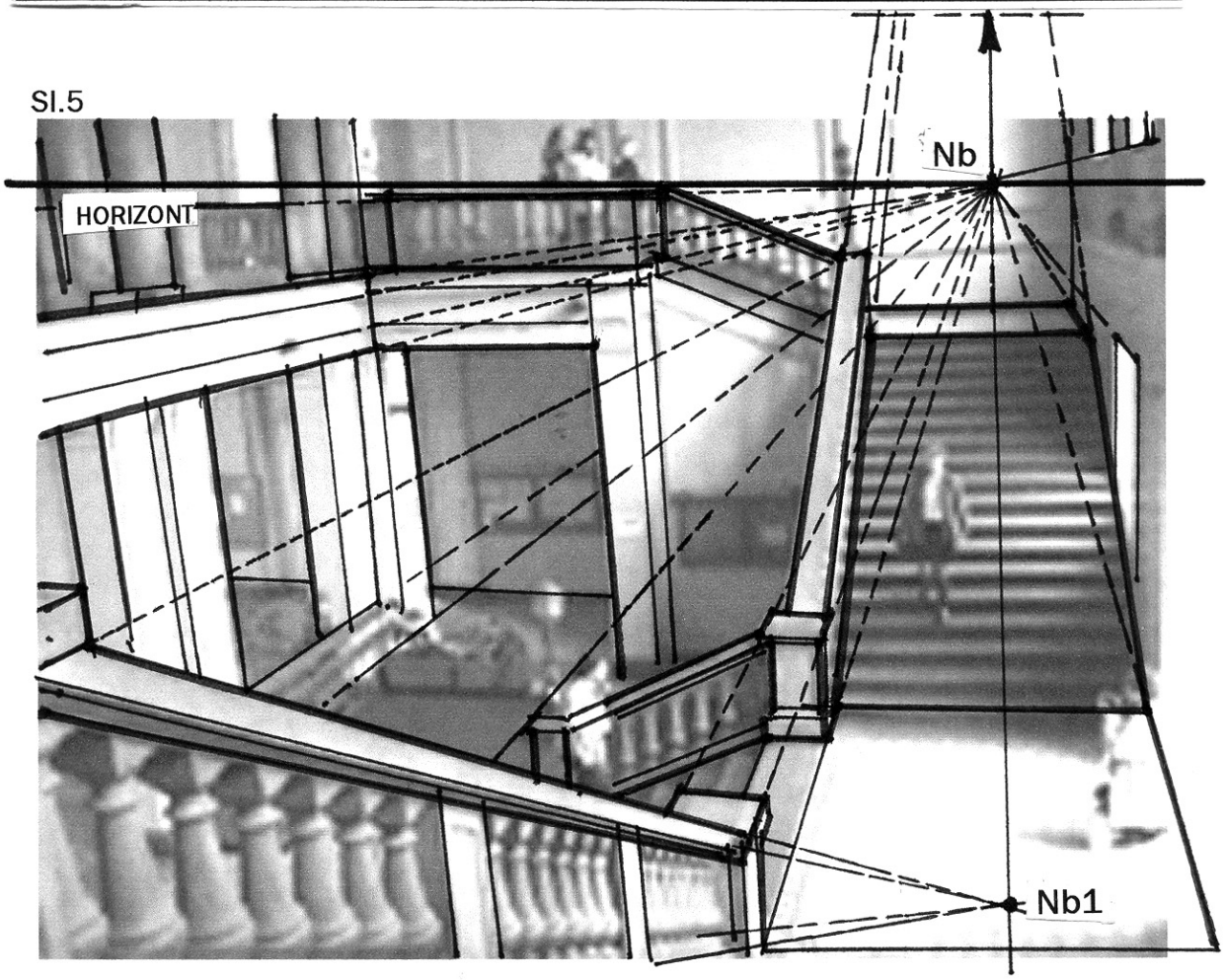

Na podestu sa koga je slikano (Sl. 5), kao i na onom preko puta, pre nekoliko godina je bila smeštena gomila kandidata koji su se svojski gurali i imali dosta težak zadatak, jer se pravci padova stepeništa i ograda moraju ipak, manje više "odokativno" definisati. Prvo nabacite sasvim blago ove pravce, a onda podignite dasku i uporedite ih sa stvarnom situacijom. Uglove proverite više puta a posebno pazite da se pojedini delovi ne deformišu (obično imate tendenciju da ih skratite i to se odmah zapaža). Pazite dobro da vam se vertikale ne iskrive, pa i njih stalno proveravajte obrtanjem table. Ako možete, gledajte da sednete pored nekog od prijatelja i da jedno drugom povremeno kažete, gde ste pogrešili jer se tudje greške lakše uočavaju od svojih.

Sada još da sidjemo na podest izmedju prizemlja i I sprata, odakle počinje glavna kompozicija i proteže se do tavanice (Sl.6). Nećete verovati, ali i na tom podestu su nabijali dečicu, koja su se našla u uslovima "žablje perspektive",jer se sve dešavalo uglavnom iznad njih. Pa ipak, ako ste malo spretni, takvi "morbidni" položaji mogu biti veoma atraktivni, samo ako imate dovoljno veštine i nešto od straha ne zabrljate. Gde god da se nadjete, nikada ne budite sami. Neka vam odmah pritekne u pomoć naš zajednički stari prijatelj HORIZONT sa svoja dva mala i vredna sina NEDOGLEDA. Sa njima zajedno, ako ih budete dovoljno zaposlili, ne možete da kiksirate. Može se postaviti pitanje: pa gde kog vraga idu zakošeni pravci stepeništa i stepenišnih ograda? Oni imaju svoje

privatne nedoglede koji se u zavisnosti od okolnosti nalaze ispod ili iznad postojećih nedogleda (Sl. 1,5). Sl. 6 je slikana sa samog ugla stepenišnog podesta, tako da su obe deformacije veoma vidljive i nije moguće ići na frontalnu perspektivu. Ipak, jedan ćete nedogled (Nb) skoro sigurno moći da uhvatite i to makar na samoj ivici crtaće daske, pa ga nemojte propustiti, a crtanje horizonta je ovde potrebnije nego igde na drugom mestu!

Sl.6

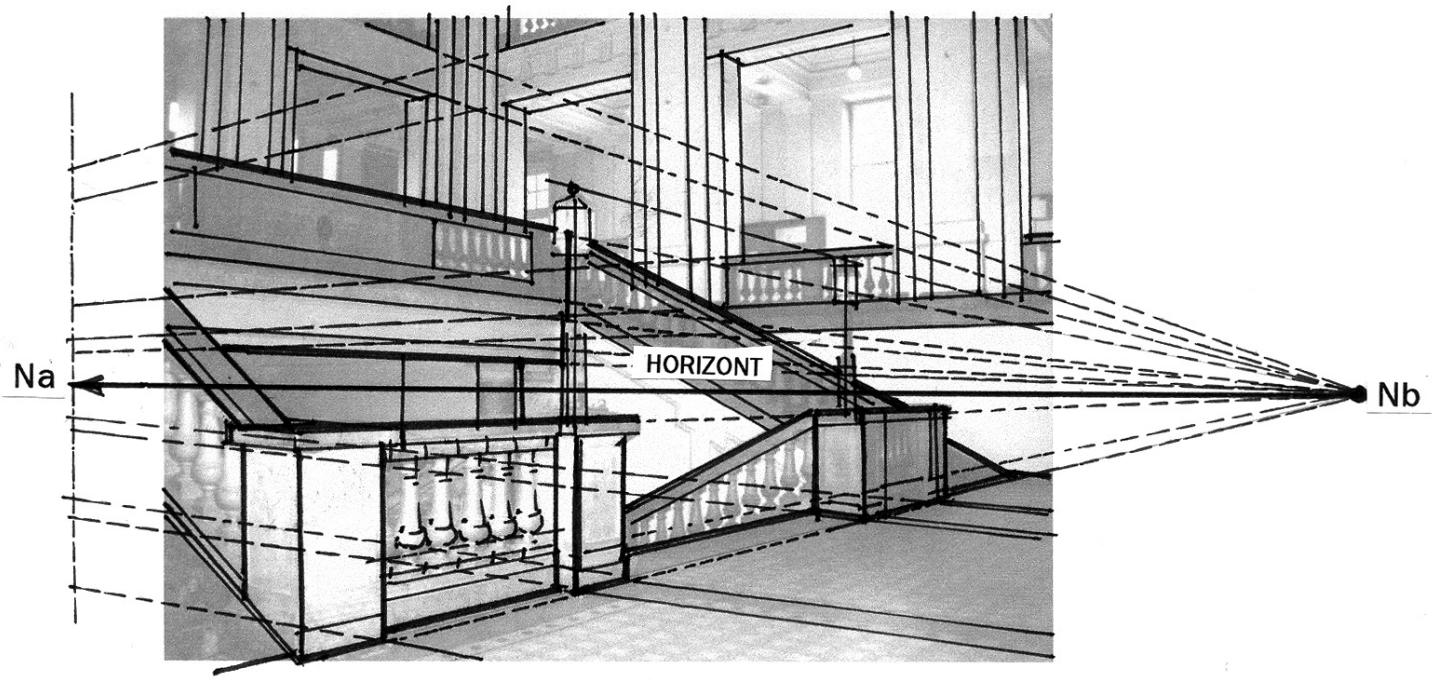

Kada crtate podest, verovatno ćete zahvatiti obe ogradice, levo i desno od centralnog kraka koji vodi u prizemlje. Obratite pažnju na njihove medjusobne odnose uz brižljivo odmeravanje visina, širina kao i dimenzija stubića. Naklonjeni ste (ne znam zašto), kratkim i nekako zdudanim stubićima, koji mogu da upropaste ceo utisak. Dobro ih premerite pa ih crtajte tankim oštrim linijama koje malo prelaze jedna preko druge, ali prirodno a ne izveštačeno. Ako niste prešli linijom preko linije odmah dok ste ih crtali, kasnija će intervencija biti izveštačena i bolje da je izostavite —takva tehnika vam, znači, ne odgovara, već idite linija u liniju i gotovo. Medjutim, iz sve snage izbegavajte da vam se dve linije, koje idu jedna prema drugoj ne dodirnu. Ovo je upola arhitektonski crtež (pa vi se, zaboga, spremate za arhitekte, a ne za slikare!), a arhitektonski crteži ne vole linije koje završavaju malo nigde. Svaka linija mora da se uda i da nadje svog partnera, a vi im u tome pomozite, nemojte ih izolovati jednu od druge.

Da li ste od one silne gomile detalja primetili fenjere? Oni su uglavljeni na nekoliko prelomnih mesta na stepenišnim stubićima i zaista (kada su sijalice upaljene) daju auli prijatnu kafansku toplinu. U početku sasvim zaboravite na njih i tek kada ste pri kraju crteža, procenite da li bi njihovo dodavanja koristilo crtežu ili ne. Zaista je šteta što ne znamo ko ih je projektovao, jer ako je to

nekih slučajem neko od članova ispitne komisije, onda bi ih nesumnjivo valjalo posebno naglasiti i grafički ulepšati (oni su novijeg datuma i još nisu ušli u istoriju).

Šta se dešava ako vas kojim slučajem (a nadam se da neće) postave u prizemlju kod samog ulaza ili preko puta kod picerije. E, pa onda se pogled na aulu svodi na minimum, dok u prvi plan izbija penjući stepenišni krak (Sl.7).

Sl. 7

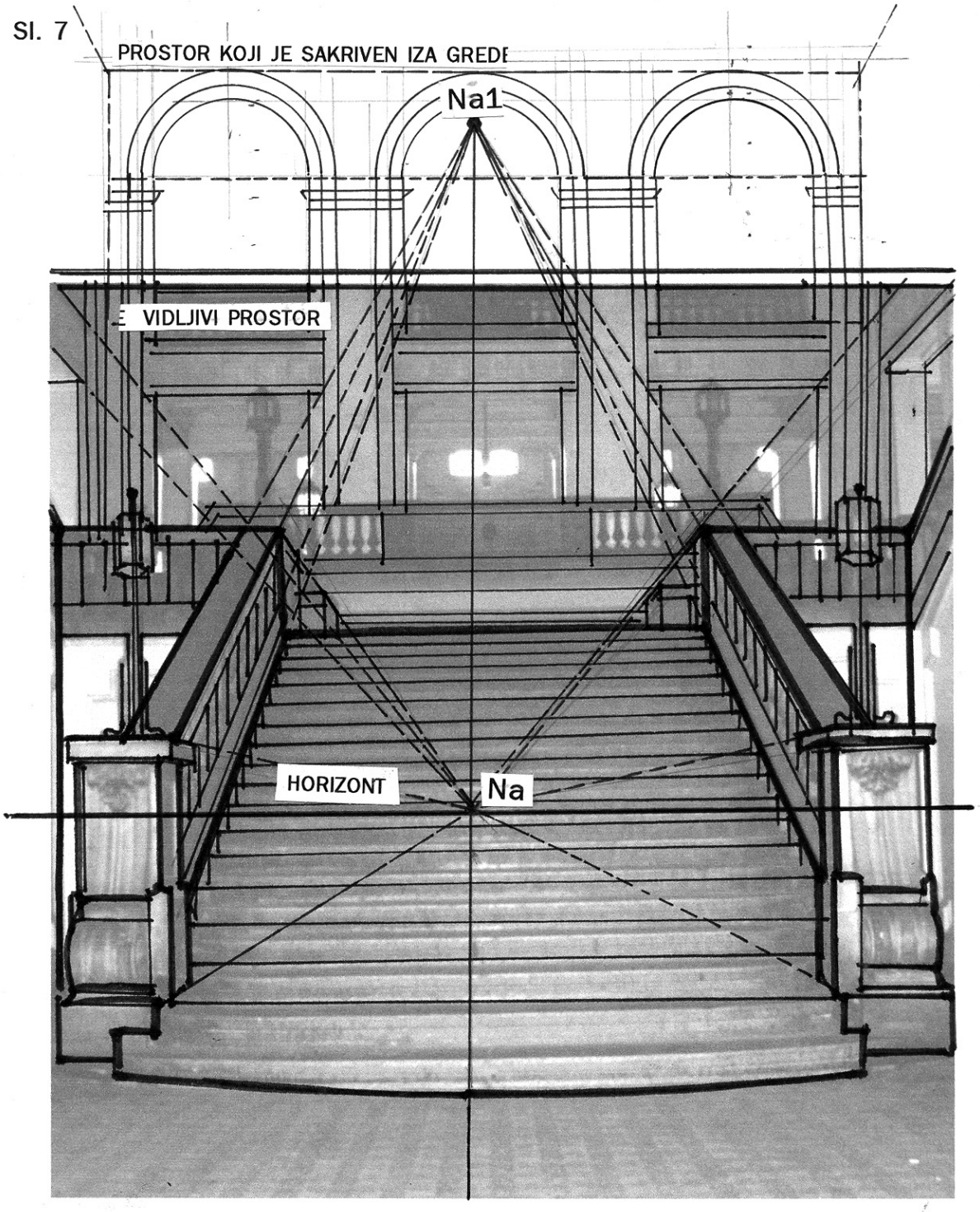

Na Sl.7 se vidi, kako je greda iznad početka stepeništa presekla pogled na gornji deo aule. Po nešto od toga možete videti ako se malo sagnete ili ako ako sedite na niskoj stolici. Dominiraju stepenišne ograde koje se vode prema jednom posebnom (samo njihovom) nedogledu, koji se nalazi na vertikali iznad standardnog centralnog nedogleda na liniji horizonta. Pozicija je po malo morbidna ali i efektna. Vi ste je već crtali, pa znate na kakve se sve probleme nailazi.

Hajde na kraju da u detalju pogledamo kako se crtaju luci, pošto sam i pretposlednjeg dana konstatovao da neki i dalje imaju problema, a luke ćete nolens-volens najverovatnije imati na crtežu. Pogledajte na Sl. 8.

Sl. 8

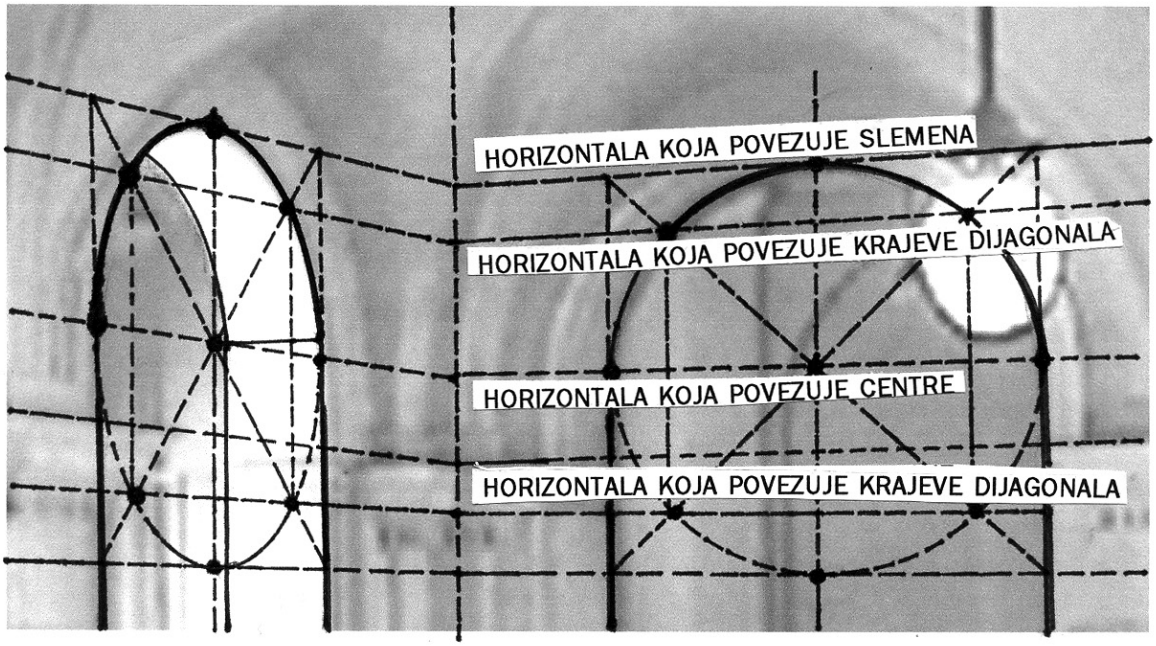

Dakle, pošto ste prethodno odredili širinu i visinu otvora (vidi Sl.6 u članku "Nacrtajte aulu...", Bilten ARD 12/99, str.5), pronadjite centre krugova koje najčešće vidite kao elipse (svi su na jednoj horizontali i ne idu gore dole), pa uz pomoć datih okvira nacrtajte lakim potezima krugove (elipse) u celini a ne samo ono što se vidi. Nakon toga obrišite donje polovine, ali tako da se po malo naziru, odnosno da vidi da ste ih konstruisali a ne nabadali od oka. Na ovaj način manje ćete grešiti i krivine će biti korektnije.

Ovaj dopunski materijal ćete, ako Bog da, dobiti u sredu 14 juda, na završnom seminaru, dan pred ispit. To je svakako, samo ponavljanje svega onoga što smo učili, da se još jednom malo potsetite . Trudite se da na ispitu budete koncentrisani i da povremeno hrabrite jedni druge. Na ispitu nemate bližeg roda od vaših prijatelja sa tečaja. Neka vam je srećno, dragi moji! Voli vas vaš

Čika Mika